

การศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศิริประภา พินิตตานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑
๕๗๔.๑๓๐๔๘
๗ ๕๓๓๗

การศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

บทคัดย่อ
ของ
ศิริประภา พินิตานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม ๒๕๔๖

๔

๖ ๙๓ ๖๕๔๖

ศิริประภา พินิตตานนท์. (2546). *การศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้น*

ผู้เรียนเป็นสำคัญ กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา. ปรินทิพพานิช กศ.ม.

(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีโพธิ์โรจน์.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา โดยศึกษาพฤติกรรมของครูระดับอนุบาล 4 ด้านคือพฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล และพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มที่ศึกษาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 8 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านบทบาทของครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละและวิเคราะห์ ข้อมูลแบบอุปนัย คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากพฤติกรรมที่สังเกตเห็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูอนุบาลสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยามีพฤติกรรมด้านบทบาทของครูผู้สอน โดยครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบตามขั้นตอน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ ในแต่ละกิจกรรมครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนครบทุกด้าน มีการกระตุ้นใจให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูมีการใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมแต่ไม่มีความหลากหลาย ใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาของเด็กในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เหมาะสมกับวัย สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข แต่ครูยังไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เสนอความต้องการเลือกเนื้อหาที่เด็กสนใจจะเรียน และเลือกวิธีการรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ครูขาดการจัดสภาพการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดแหล่งการเรียนรู้เฉพาะภายในห้องเรียน และครูยังขาดการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่างๆ

2. ครูอนุบาลสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยามีพฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนโดย พบว่า ครูมีการใช้สื่อในการประกอบกิจกรรมในการเรียนการสอน แต่ไม่ต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกันกับเนื้อหา และใช้สื่อที่ไม่มีความหลากหลาย ขาดการใช้สื่อที่เป็นของจริง ขาดการเตรียมความพร้อมในการใช้สื่อล่วงหน้า อีกทั้งยังขาดการดูแลรักษาสื่อให้อยู่ในสภาพดี และขาดการประเมินผลจากการใช้สื่อ

3. ครูอนุบาลสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล หลายวิธี คือ มีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในรูปแบบรายบุคคล ครูมีวิธีการประเมินพัฒนาการ เหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริงของการเรียนรู้ ครบทั้ง 4 ด้าน โดยใช้แบบประเมินที่กำหนดจากต้นสังกัดคือกรมการปกครอง และใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผล

งานของนักเรียนและการทดสอบจากแบบที่กำหนดขึ้นโดยครู อย่างสม่ำเสมอ แต่ครูยังไม่นำผลการประเมิน มาปรับปรุงในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้น และครูยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ และครูไม่มีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

4.ครูอนุบาลในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ดังนี้ ในทางบวกกับนักเรียน เช่น การพูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีการชมเชยนักเรียน ให้ความเป็น กันเองแต่มีส่วนน้อยที่จะไม่ค่อยสนใจปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนอย่างจริงจัง เช่น เมื่อนักเรียนทะเลาะ กัน นักเรียนร้องไห้ และโดยเฉพาะในเรื่องการเรียนรู้ นักเรียนที่นั่งอยู่หลังห้องเรียนจะถูกปล่อยปละ

A STUDY OF TEACHER'S BEHAVIORS IN CHILD- CENTERED
EDUCATION TEACHING ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
SIRAPAPAR PINITANON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
October 2003

Siraparpa Pinitanon. (2003). *A Study of Teacher's Behaviors in child-centered*

Education Teaching Activities . Master thesis. M.Ed. (Early Childhood Education).

Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee :

Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purpose of this research was to study the teachers' behaviors in Child-centered Education Teaching. The focus group for this case study research was 23 kindergarten teachers who teach kindergarten level 1 – 2 from 8 schools that under the Auspices of Ayuthaya Municipality. This study was conducted during the second semesters of the academic year 2003.

The research instruments were the questionnaires reviewing the focus group's background and the observation form to observe the child- centered teaching activities in four areas; teacher's role, teaching and learning materials, learning evaluation, and teacher-child interaction. Data were organized and analysed by using analysis induction .

The findings of this study were as follows:

1. Most of the kindergarten teacher in this focus group had systematic complete plan for teaching. Each learning experience had defined the objectives. Learning activities covered all areas of child development. Encouragement were used to stimulate observation and self learning. Some activity techniques but not so variant were used. The teachers were able to apply developmentally appropriate practice at a certain level. Children seemed to be happy in learning. But there were a limitation of children's choices for content area, learning activities, variety of learning situation and innovation of teaching.
2. The teaching and learning materials were used but not consistency and relating to the learning content. Lacking on variety of material, real subject manipulation, material preparing, material maintenance, and evaluation of material using were found in this research.
3. For learning evaluation area, the focus group applied variety of evaluation such as observation, interview, children's work check, application of work sheet for testing, as well as the check list for child development which delivered from the Department of Provincial Administration. All these strategies were used in learning and teaching evaluation. But the result of evaluation had never been used in teaching improvement. The teachers had not provided the opportunity for children and parents to involve in evaluation process as well as self-evaluated to improve teaching more sufficiency.
4. Most of the kindergarten teachers for this study practiced the positive relationship with the children such as speaking politely, friendly expression, praising the children and warm bonding. Few teacher didn't pay attention on children behavior problem such as quarreling, crying, and learning problem. Especially, the children who sit far away were ignored.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

2

การศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

ของ

นางศิริประภา พินิตตานนท์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

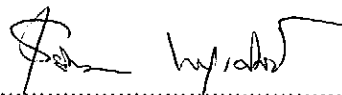

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

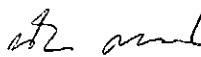
วันที่ 24 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

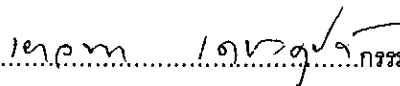
.....ประธาน

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

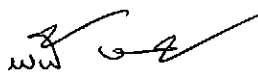
.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์พจณี บรรพโต)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธาน รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ และ อาจารย์พจน์ บรรพโต กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และตรวจ การแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอดผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ในโอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ รองศาสตราจารย์ดร.กุลยา ดันติผลาชีวะ ที่กรุณาให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ ดร.สุทธาทิพย์ ไชยรัตน์ ดร.ปฐมพงษ์ สุขเลิศ อาจารย์ไพเราะ พุ่มม้นและอาจารย์ปิยรัฐ จำเนียรพันธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขและ ปรับปรุง แบบสังเกตที่เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจนเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะอาจารย์โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา ศิกษานิเทศก์ ลัดดา อ่อนมูล อาจารย์ 2 ระดับ 7 ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้วิจัย จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและขอขอบคุณ เพื่อนๆ ปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณคุณพ่อสันติ คุณแม่สมบูรณ์ คุณอาธัญญา นิสิตคุณากร คุณต่อศักดิ์ พินิตตานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม อาจารย์ชาติ แสนขาว ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล วัดแม่นางปลื้ม อาจารย์พจน์ บรรพโต อาจารย์อำพร ศรีประทุม อาจารย์อุไรวรรณ โชติชูชนะ อาจารย์รังรอง สมมิตร อาจารย์สายชน วงसानน อาจารย์ธนาภรณ์ ธนิตยธีรพันธ์ อาจารย์อมรา สุวรรณมณีแดง อาจารย์สุรีย์รัตน์ โตอุรวงศ์ อาจารย์คุณพวง ศรีสัจจรักษ์ และพี่ๆ น้องๆ ทุกคนใน ครอบครัว ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดี ตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่ได้ อบรม เลี้ยงดู ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบันที่ได้ ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ศิริประภา พินิตตานนท์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อน ประถมศึกษา.....	6
	ความหมายของการจัดประสบการณ์.....	6
	จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา.....	7
	หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา.....	7
	แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา.....	8
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา.....	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	9
	ความหมายกิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	9
	ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	10
	รูปแบบและเทคนิคของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	21
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	22
	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	22
	หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน.....	23
	รูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	23
	กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	24
	บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	25
	ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	27
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู.....	29
	ความหมายของพฤติกรรมการสอน.....	29
	ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน.....	29
	หลักและลักษณะการสอนที่ดี.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) พฤติกรรมการสอนของครูในด้านต่าง ๆ	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอน.....	37
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครูปฐมวัย.....	39
บทบาทของครูปฐมวัย.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการข้อมูล.....	43
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
วิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	60
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	60
ความสำคัญของการวิจัย.....	60
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	60
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	61
การอภิปรายผล.....	62
ข้อเสนอแนะ.....	64
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	64
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก หนังสือติดต่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ.....	72
ภาคผนวก ข หนังสือติดต่อขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย.....	74
ภาคผนวก ค แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	83
ภาคผนวก ง แบบสังเกตที่ใช้ในการวิจัย.....	86
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	93

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละสถานภาพทั่วไปของครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถาม.....	49
2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านบทบาทของผู้สอน.....	50
3 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านสื่อการเรียนการสอน.....	55
4 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการวัดผลประเมินผล.....	57
5 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน.....	59

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	23
2 ความสัมพันธ์ต่อเนื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทผู้เรียน.....	24
3 ข้อมูลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน.....	25

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในกระบวนการการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สุวิทย์ มูลคำ, 2543 :135) เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542มุ่งแก้ไขปัญหการศึกษาของชาติในระดับโครงสร้างโดยมุ่งเน้นที่ความเป็นเอกภาพและการกระจายอำนาจจัดการศึกษาพร้อมวางรากฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การยกมาตรฐานการศึกษาของชาติและการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งหมดนี้มุ่งหวังว่าจะเกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน และคนในสังคมไทย (วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์, 2543 : 53)

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดทำนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น "ผู้รับ" มาเป็น "ผู้เรียน" และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก "ผู้สอน" หรือ "ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้" มาเป็น "ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้" ให้ผู้เรียน ซึ่งเท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ว่าอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน ดังนั้น ผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียน (วีระเดช เชื้อนาม, 2545 : 3)

การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ความอยากเรียนอยากรู้ของเด็กเป็นสำคัญ และให้เด็กมีโอกาสดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับการศึกษาเด็ก วิเคราะห์เด็กเป็นรายกรณี หรือการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ครูทราบความต้องการความสามารถ ระดับของสติปัญญาของเด็กได้จะสามารถจัดกิจกรรมได้ตรงเป้าหมายผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มใจพอใจ ซึ่งเป็นผลดีต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งแท้จริงแนวคิดนี้ เป็นแนวคิดเดิมที่มีมาจากฐานปรัชญาพัฒนาการนิยมที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้า และสร้างองค์แห่งความรู้ด้วยการค้นคว้าและเรียนด้วยการปฏิบัติ (Active Learning) เกิดการการแก้ปัญหาและสนองความสนใจของตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้การช่วยเหลือแนะนำจากครู (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543 : 2)

จากแนวคิดที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนี้ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนรู้สมบูรณ์ที่สุด ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจและมีความรู้เรื่องนี้อย่างชัดเจน เพื่อสามารถจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด บทบาทครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาที่จะเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนเอง ครูต้องเป็นที่ปรึกษาในด้านการเรียน การวางแผนการเรียน ชี้แนะวิธีเรียนและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ช่วยผู้เรียนยอมรับและพัฒนาตนเองมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นด้วยการเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้และวิธีพัฒนาตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าเผชิญปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองและช่วยให้ผู้เรียนให้รู้จักการประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองประเมินตนเองและสามารถปรับปรุงตนเองให้พัฒนาอยู่เสมอ (วราภรณ์ รักวิจัย, 2543 : 25)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมุ่งเน้นให้เด็กเกิดความพร้อมตามจุดตามมุ่งหมายทางการศึกษานั้นครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อความสนใจ ความต้องการ ความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคนโดยเน้นการจัดประสบการณ์ตรงและครูเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือแนะนำ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้

ด้วยความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ครูและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนต้องทบทวน บทบาทของตนเองว่าการจัดการเรียนการสอนที่ตนกำลังดำเนินอยู่มีคุณภาพถูกต้อง ว่าเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยและสังคมโลกปัจจุบันมากน้อยเพียงไร ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นกฎหมายแม่บทของการจัดการศึกษาที่มุ่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้านมิติ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครูปฐมวัย ที่มีต่อการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา โดยทำการศึกษาจากสภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งได้มีการสังเกตจากการจัดกิจกรรมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นผลสะท้อนเพื่อการประเมิน ในการปรับปรุงวางแผนการสอนที่ดีในครั้งต่อไปผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะได้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการที่เหมาะสมแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและเป็นแนวทางในการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการทำงานเพื่อให้สามารถนำไปจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายดังนี้

เพื่อศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน

4 ด้านดังนี้

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน
2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
4. พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัยและนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังใช้เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางด้านพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 - 2 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โรงเรียน มีครูทั้งหมด 23 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 - 2 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โรงเรียน มีครูทั้งหมด 23 คน ซึ่งได้มาโดยวิธี การเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1. โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม	จำนวน 3 คน
2. โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน	จำนวน 4 คน
3. โรงเรียนเทศบาลป้อมเพชร	จำนวน 4 คน
4. โรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง	จำนวน 4 คน
5. โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย	จำนวน 2 คน
6. โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน	จำนวน 2 คน
7. โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิศร	จำนวน 2 คน
8. โรงเรียนเทศบาลวัดป่าโค	จำนวน 2 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

พฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน 4 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน
2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
4. พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

4. ระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ใช้เวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน 1 สัปดาห์ รวม 8 สัปดาห์ 23 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนทุกคนมารวมกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน นักเรียนได้รับความสนใจอย่างทั่วถึงกัน และเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วยการสอน โดยจัดให้นักเรียนได้ฟัง พูด สังเกต คิด ลงมือปฏิบัติและได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อเพิ่มพูนทักษะต่างๆ และเกิดความคิดรวบยอด กิจกรรมเสริมประสบการณ์สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การอภิปราย ซักถาม สนทนา สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำหรือขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนหรือขั้นปฏิบัติการ และขั้นสรุปดังนี้

1.1 ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนาใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการและสนใจลงมือทำกิจกรรม

1.3 ขั้นสรุป เป็นการดำเนินกิจกรรมหลังการอภิปราย ลงมือปฏิบัติ การสาธิต การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ และการเล่นเกม ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดและฝึกทักษะโดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ในหน่วยการสอน

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การส่งเสริมและพัฒนาเด็กการจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปอย่างมีจุดประสงค์สามารถสร้างสุขและเสริมปัญญาให้เด็ก ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็น ผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

3. พฤติกรรมของครู หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกในการสอนของครู ที่เกิดจากการรับรู้ลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ

3.1 พฤติกรรมด้านบทบาทของครู หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในระหว่างจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในการจัดหาหรือ จัดทำและจัดซื้อ สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

3.3 พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูต่อวิธีการวัดและการประเมินผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของระดับก่อนประถมศึกษา

3.4 พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในการแสดงปฏิริยาโต้ตอบกับนักเรียนในรูปแบบกัลยาณมิตร โดยแสดงออกในทางมนุษยสัมพันธ์ และสัมพันธภาพที่ดี

4. ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาล 1 - 2 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มตัวอย่างครูปฐมวัย ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ซึ่งสอนอยู่ในระดับอนุบาล 1 – 2 จำนวน 23 คน โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของครู
2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
4. พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัย โดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์
 - 2.1 ความหมายกิจกรรมเสริมประสบการณ์
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
 - 2.3 รูปแบบและเทคนิคของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.2 หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน
 - 3.3 รูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.5 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.6 ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู
 - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน
 - 4.2 ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน
 - 4.3 หลักและลักษณะการสอนที่ดี
 - 4.4 พฤติกรรมการสอนของครูในด้านต่างๆ
 - 4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอน
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครูปฐมวัย
 - 5.1 บทบาทของครูปฐมวัย
 - 5.2 หน้าที่ของครูระดับปฐมวัยในห้องเรียน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ. 2529: 2) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่าเป็นขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กพัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีใช้จะให้อ่านเขียนได้ดังในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 6) ทั้งนี้จะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นๆและเกิดประสบการณ์ต่างๆตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2527 : 194) การจัดประสบการณ์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัยต้องช่วยให้เด็กได้รับความรู้ทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม และสามารถเรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2529 : 3)

1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การจัดประสบการณ์ไว้หลายท่าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

นิคม ทาแดง (2524 : 194) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งจำลอง และสิ่งจำลอง และสื่อต่างๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กกระทำกิจกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ อันจะทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดเตรียม

ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ (2529 : 2) ให้ความหมายการจัดประสบการณ์ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาด้วยการได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเน้นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 24) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ว่า หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาให้ครบทุกด้านมิใช่มุ่งให้อ่าน เขียนได้เหมือนกับเด็กประถมศึกษาแต่จะเป็นการ ปูพื้นฐานความพร้อมให้ โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 6 - 7) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาให้ครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิใช่มุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ เช่นระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานความพร้อมให้เด็กโดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก และเนื่องจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดังนั้นการจัดประสบการณ์ควรให้เด็ก ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสทั้ง 5

จากความหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่าการจัดประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาโดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติหรือใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อส่งเสริม

พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมต่างๆต้องสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กด้วย ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับความหมายของการสอนที่ กู๊ด (Good. 1973 : 588) กล่าวว่า การสอน หมายถึงการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ซึ่งรวมถึงตั้งแต่การวางแผน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์การควบคุมปฏิริยาต่างๆของครูผู้สอนและนักเรียนการตัดสินใจ การวัดผลและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสอดคล้องกับน้อมฤดี จงพยุงะ (2527 : 1) ที่กล่าวว่า การสอน หมายถึงการจัดสถานการณ์ (Situation) สภาพการณ์ (Condition) หรือกิจกรรม (Activities) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ได้โดยสะดวกอันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.2 จุดมุ่งหมายการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายสำหรับแนวการจัดประสบการณ์ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 15)

1. ประสบการณ์ต้องมุ่งเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อวางพื้นฐานชีวิต
2. ประสบการณ์ต้องมุ่งตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เหมาะสมกับวัย
3. ประสบการณ์ต้องมุ่งพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต เนื่องจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษากำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning by Doing) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงมีความสำคัญมากดังที่ ดิวอี้ ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อมีการเรียนการสอนและประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กจะได้ฝึกการคิดการแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระและสามารถความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆมาใช้ ในการแก้ปัญหาของตนเองและส่วนร่วมด้วย (จักรสิน พิเศษสาทร. 2521 : 232 ; อ้างอิงจาก Dewey. n.d) นอกจากนี้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ฝึกทำกิจกรรมตามลำพัง และการรวมกลุ่ม เด็กจะได้เรียนรู้จากกันและกันมากมาย ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กใช้สื่อสารกันนั้นสามารถสื่อความหมายได้ดี และเหมาะสมกว่าภาษาครู (อุทัย เพชรช่วย.2522 : 24) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ ซึ่งมีความ เชื่อว่า การจัดประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็น ผู้อธิบาย หรือเล่าให้ฟัง (ศรียา นิยมธรรม และประภัศร นิยมธรรม. 2518 : 45 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.)

จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ก็คือ การเปิดโอกาส ให้เด็กได้ฝึกฝนการคิด ได้แสดงออกอย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหาของตนเองได้จากการเล่น โดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

1.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ประสบการณ์เป็นสื่อของการเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ให้ทั้งพัฒนาการ ความรู้ ความคิด การแก้ปัญหา แต่ทุกประสบการณ์มิใช่เด็กจะสนใจ ครูต้องใช้หลักการจัดที่จะกระตุ้นให้เด็กสนใจเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมๆกัน ซึ่งหลักการที่สำคัญของการจัดประสบการณ์เป็นดังนี้

1. ประสบการณ์ต้องน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของเด็กและสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. เป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และประสบการณ์ต้องเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
3. ประสบการณ์มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นจากเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น
4. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
5. ประสบการณ์ที่จัดต้องมีประสบการณ์ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

โดยทั้งนี้ในการจัดประสบการณ์ที่ดีนั้นครูต้องวางแผนการสอนให้ชัดเจน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ใช้คำพูดคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ให้กำลังใจเด็ก ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติด้วยตัวเด็กเอง การสนทนาของครูกับเด็กเป็นการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กเป็นอย่างดี และโดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาอนุบาลแล้วครูทุกคนน่าจะให้ความสนใจด้วย เพราะความสำคัญของการศึกษาอนุบาลอยู่ที่การสร้างเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านและการเตรียมความพร้อมเด็กด้านภาษา การช่วยเหลือตัวเอง การเป็นมิตร การมีสุขภาพที่ดีและพื้นฐานความรู้เบื้องต้นที่เหมาะสม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 35-37) ซึ่งหมายความว่าครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนใจและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณค่าการเรียนรู้สำหรับเด็กอย่างแท้จริง

1.4 แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โรงเรียนควรดำเนินการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้ (อัญชลี ไสยวรรณ. 2543 : 3)

1. จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยการทำกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคล ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 2. จัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ในลักษณะของการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมดนตรี และการเคลื่อนไหว เกมการศึกษา และมุมการเล่นในห้องเรียน
 3. จัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ลักษณะการจัดประสบการณ์เป็นแบบบูรณาการเนื้อหา สาระและพัฒนาทักษะกระบวนการไปพร้อมๆกัน ครูและเด็กร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ไว้ในหลักสูตร โดยแบ่งมุม และเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ทั้งนี้โดยใช้วิธีการใช้เวลาและสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย
 4. การจัดการตารางกิจกรรมประจำวันเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ และจัดกิจกรรมที่หนักและเบาสลับกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กเบื่อหรือเหนื่อยเกินไป และตารางกิจกรรมประจำวันสามารถยืดหยุ่นได้สำหรับขยายหรือลดเวลาไปตามช่วงความสนใจและความต้องการของเด็ก
 5. การดำเนินกิจกรรมจะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางด้านต่างๆ อย่างสูงสุดตามขีดความสามารถ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความพร้อมของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ไม่เน้นการเร่งเรียน อ่าน เขียน หนังสือ
 6. จัดการประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักพัฒนาการและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ก็คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เหมาะสมกับวัย เหมาะสมกับความสามารถ เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ

กิจกรรมด้วยตนเองมีการบูรณาการต่างๆ โดยเน้นเรื่องที่เด็กสนใจ อีกทั้งยึดเด็กเป็นสำคัญในการจัดประสบการณ์

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

งานวิจัยในประเทศ

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน โดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันทนีี เหมะผดุงกุล (2535 : 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลมและเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังจากการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ๆละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่าเด็กก่อนประถมศึกษากลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามหลังจากการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์. 2538 : 33 ; อ้างอิงจาก Dixon and others. 1977 :3677 - 3773) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟังหลังจากได้ทำ กิจกรรมคือฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคนอีกกลุ่มหนึ่งฟังนิทาน โดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ ผลการทดลองพบว่าในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่างๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าหลังจากเด็กฟังนิทานแล้วถ้าเด็กได้มีการสนทนาเล่าเรื่องได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละครจะพัฒนาความคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ

จากเอกสารงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จะต้องส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และต้องสอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละวัย ซึ่งจะต้องมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และกิจกรรมนั้น

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์

2.1 ความหมายของกิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หมายถึงกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มาร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2535 : 47) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กต้องคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็กด้วยการจัดที่เน้นในการเรียนการสอนได้เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีความสนใจดีขึ้น การจัดเก้าอี้ในลักษณะรูปวงกลม ในขณะที่ครูให้เนื้อหาจะเป็นการช่วยให้เด็กได้นั่งใกล้ชิดกับครูครูได้เห็นพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด และครูสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นการเปลี่ยนอิริยาบถของเด็กได้ง่ายอีกด้วย ทำให้เด็กสนใจในการเรียนขึ้นมาก การจัดเป็นวงกลมนี้อาจจัดให้นั่งบนเก้าอี้ หรือนั่งบนพื้นที่สะอาดได้ แต่ถ้าเด็กนั่งกับพื้นครูก็

ควรนั่งกับพื้น และถ้าเด็กนั่งบนเก้าอี้ครูก็ต้องนั่งบนเก้าอี้เพื่อให้เด็กเห็นครู และสื่อที่ใช้สอนอยู่ในระดับสายตาของเด็ก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมโดยนั่งล้อมเป็นวงกลมยังช่วยให้ทุกคนมองเห็นกันอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 22)

จากความหมายดังกล่าวมาข้างต้น สรุปว่ากิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวในแผนการจัดประสบการณ์และให้เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู โดยครูจะได้ดูพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด

2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมากเพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ เด็กได้เข้าใจเนื้อหา กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน กิจกรรมเสริมประสบการณ์ช่วยให้เด็กมีความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาหน่วยการสอน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมฝึกการกล้าแสดงออก นอกจากนั้นยังช่วยเด็กให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2535 : 47)

ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์นี้มีการนำเอาเนื้อหาและรายการประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้ง 4 ด้าน โดยยึดลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวเด็ก เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ ตลอดจนคำนึงถึงเทศกาล วันสำคัญ ฤดูกาล ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์นี้เป็นแกนในการจัดหน่วยการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 22)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนการคิด ได้แสดงออกอย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อต่างๆ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหาของตนได้จากการเล่นโดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3 รูปแบบและเทคนิคของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 4) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กในกิจกรรมในวงกลมนี้จะนำเนื้อหาและประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่ง วันทนี๋ เหมาะมดุงกุล (2539 : 22) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ หลายวิชามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ครูอาจใช้วิธีสอนหลายรูปแบบ เช่นการอภิปราย การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต ปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จึงสามารถใช้วิธีสอนได้หลายรูปแบบแต่ละรูปแบบซึ่งไพเราะ พุ่มนั้ (ม.ป.ป.) ได้ให้รายละเอียดดังนี้

เทคนิคการจัดประสบการณ์ มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1. เทคนิคการเล่นเรื่อง ขำ เหตุการณ์
2. เทคนิคการเล่นบทบาทสมมติ
3. เทคนิคการเล่านิทาน
4. เทคนิคการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการหรือการทดลอง
5. เทคนิคการสาธิต
6. เทคนิคทักษะกระบวนการกลุ่ม
7. เทคนิคการอภิปราย/สนทนา
8. เทคนิคทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

9. เทคนิคการใช้เกม

10. เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

11. เทคนิควิธีการอื่นๆ เพื่อใช้สอดแทรกการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ข้างต้นเช่น เทคนิคปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การใช้คำถาม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การใช้ท่าทางการชมเชยให้กำลังใจเด็ก การเตรียมเด็ก ให้สงบ (การเก็บเด็ก)

1. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบการเล่าเรื่อง / ข่าวเหตุการณ์

การเล่าเรื่องเป็นประสบการณ์ทางภาษาที่ควรจัดโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดแสดงความคิดเห็น เล่าเรื่องประกอบภาพ เล่าประสบการณ์ของตนเอง โดยฝึกอย่างสม่ำเสมอ เรื่องที่เล่าควรเป็นเรื่องที่เด็กสนใจหรือเกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น เรื่องภายในครอบครัว โรงเรียน การท่องเที่ยว สัตว์เลี้ยง อาหารหรือของเล่น นอกจากนี้ครูอาจพาเด็กชมรอบๆ โรงเรียน สถานที่สำคัญ ดูการประกอบอาชีพของบุคคลในชุมชนฯฯ เพื่อเด็กได้นำเรื่องราวที่ตนพบเห็นมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ตามความคิดเห็นของตนเอง

วัตถุประสงค์การจัดประสบการณ์ของการเล่าเรื่อง / ข่าวเหตุการณ์

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา แนวคิด การจินตนาการ
2. ฝึกเด็กให้เป็นนักฟังที่ดี รู้จักเก็บความจากเรื่องที่ได้ฟังจากคนอื่นเล่า
3. ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน
4. ช่วยเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก

2. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบการแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งทางการพูดและการแสดงท่าทางตามความคิดของเด็กอย่างมีอิสระในสถานการณ์หนึ่งโดยไม่มีการชักข้อสงสัยหน้า ใช้สื่ออุปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบการแสดงบทบาทสมมติ

1. ให้เข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่นและรู้จักปฏิบัติตนในสังคม
2. ทำให้ครูรู้ถึงความต้องการของเด็ก
3. ลดความรู้สึกตึงเครียดของเด็ก
4. ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี
5. ส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนและหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน

ชีวิตของตน

6. พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น
7. ให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา การตัดสินใจการปฏิบัติตามขั้นตอน "รู้สึก คิด กระทำ"
8. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. เทคนิคการเล่านิทาน

นิทาน คือ เรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา หรือเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเป็นคติสอนใจหรือแนวปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควรปฏิบัติในการดำรงชีวิต

การจัดกิจกรรมเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ครูอาจเล่าด้วยปากเปล่าหรือใช้สื่อประกอบ โดยมีการสนทนา อภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

วัตถุประสงค์ของการเล่านิทาน

1. เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติของเด็กชอบฟังนิทานมาก
 2. ให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด
 3. ฝึกด้านการฟัง ฝึกสมาธิ เป็นการยืดช่วงความสนใจให้ยาวขึ้น
 4. ให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
 5. ให้เกิดการเรียนรู้คำใหม่และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง
 6. เสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่เหมาะสมกับวัย
 7. เพื่อให้เด็กรู้จักเลียนแบบในสิ่งที่ดีและหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี
 8. เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออก กล้าซักถาม และแสดงความคิดเห็น
 9. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่ดี
 10. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และรู้จักเรียบเรียงการใช้ภาษา อย่างเป็นระบบ
 11. เด็กเกิดความอยากอ่านหนังสือและคุ้นเคยกับหนังสือ (กรณีครูใช้หนังสือประกอบการเล่านิทาน)
 12. ครูและเด็กมีความใกล้ชิด และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
 13. เป็นการปูพื้นฐานความพร้อมด้านการอ่านแก่เด็ก
- 4. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการหรือทดลอง**

การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการหรือการทดลอง หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ และเกิดการค้นพบข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลและแนะนำของครูเน้นให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การได้สัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น และการฟัง นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาด้านสังคม ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน ความเป็นระเบียบในการทำงานอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบการปฏิบัติการทดลอง

1. เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่ศึกษาอย่างถ่องแท้ เพราะเกิดจากประสบการณ์ตรง
2. เด็กได้ฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การลงความเห็น
3. เด็กเกิดความสนใจในการเรียน และเรียนอย่างสนุกสนาน
4. เด็กได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล
6. เด็กได้ฝึกนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย
7. บรรยากาศในห้องเรียนไม่เคร่งเครียด
8. ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
9. ส่งเสริมให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์

5. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบสาธิต

การสาธิต หมายถึง การทำให้เห็น การทำให้ดู การชี้แนะ ให้ทำตามเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยาย อธิบาย หรือการบอกเล่าของครู

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบการสาธิต

1. ให้เด็กสนใจและตั้งใจเรียน
2. เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ฝึกให้เด็กเกิดทักษะการสังเกต รู้จักคิดหาเหตุผลและรู้จักสรุป หลักเกณฑ์ได้
4. เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

5. ฝึกให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

6. ใช้แผนการทดลองที่มีความซับซ้อนที่เด็กไม่สามารถกระทำได้

6. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบทักษะกระบวนการกลุ่ม

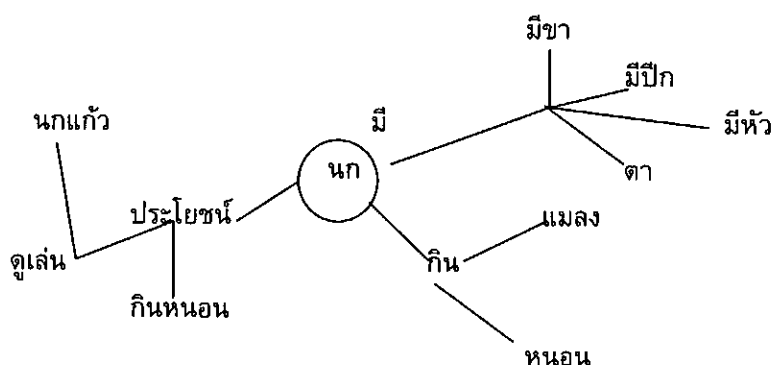
การจัดประสบการณ์แบบทักษะกระบวนการกลุ่ม หมายถึง ลักษณะการจัดประสบการณ์ที่ครูกำหนด จัดเตรียมเนื้อหาต่าง ๆ ที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้จากการให้เด็กรวมกลุ่มสนทนาร่วมกันวางแผนร่วมปฏิบัติการ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบทักษะกระบวนการกลุ่ม

1. เด็กเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด
2. ฝึกทักษะการฟัง การคิด การโต้ตอบ การติดตามเรื่องราวและการทำงานร่วมกัน

7. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบอภิปราย / สนทนา / ระดมความคิดเห็น

การจัดประสบการณ์แบบอภิปราย / สนทนา / ระดมความคิดเห็น หมายถึง วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูกับเด็กหรือเด็กกับเด็กด้วยตนเอง โดยที่ครูเป็นผู้ประสานงาน ครูอย่าด่วนตอบปัญหาให้เด็กเร็วเกินไป ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดตอบปัญหด้วยตัวของเขาเองด้วยวิธีแนะแนวทางให้เด็กคิดไปตามลำดับจนถึงจุดหมายปลายทางคือคำตอบในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีที่สอนให้เด็ก “รู้จักคิดเป็น” เทคนิคที่ใช้คือเทคนิค WEB

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบการสนทนาและอภิปราย

1. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น
2. เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. ส่งเสริมทักษะการฟัง การพูด
4. ส่งเสริมให้เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5. ส่งเสริมกระบวนการคิด
6. ส่งเสริมให้เด็กใช้เหตุผลในการตัดสินใจ
7. เด็กได้ประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน

8. เทคนิคการจัดประสบการณ์แบบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดประสบการณ์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์คือการส่งเสริมให้เด็กสนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวในสิ่งที่เขาสงสัย เข้าใจโลกที่เขาอยู่และสามารถพัฒนาการคิด การรู้จักหาคำตอบแบบวิทยาศาสตร์ได้

วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์แบบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

1. ฝึกทักษะการสังเกต
2. ฝึกทักษะการจำแนก
3. ฝึกทักษะการวัด
4. ฝึกทักษะการสื่อความหมาย
5. ฝึกทักษะการลงความเห็น
6. ฝึกทักษะการหาความสัมพันธ์

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 6 ทักษะ มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันเด็กต้องใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านในการเรียนรู้ มีรายละเอียดแต่ละทักษะ ดังนี้

1. การฝึกทักษะการสังเกต

การฝึกทักษะการสังเกต หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนังเข้าไปสัมผัสโดยตรงกับวัตถุหรือเหตุการณ์โดยมีจุดประสงค์ที่จะหา ข้อมูลรายละเอียดของสิ่งนั้น ๆ โดยไม่ใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตลงไป

การสังเกต ควรปลูกฝังทักษะการสังเกตให้เกิดขึ้นกับเด็ก 3 ประการ คือ

1. สังเกตรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไป คือ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 สังเกตสิ่งต่างๆ แล้วรายงานให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้อง การใช้ตาดูรูปร่าง หูฟังเสียง ลิ้นชิมรส จมูกดมกลิ่น และการสัมผัสจับต้อง

2. การสังเกตควบคู่กับการวัดเพื่อทราบปริมาณ ซึ่งจะทำให้การสังเกตละเอียดและได้ประโยชน์มากขึ้น

3. การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของวัตถุนั้นมีทั้งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และการเปลี่ยนแปลงทางเคมี ได้แก่การเจริญเติบโตของพืช สัตว์ การลุกไหม้ของสารเคมี การกลายเป็นไอของน้ำ เป็นต้น

2. การฝึกทักษะการจำแนกประเภท

ฝึกทักษะการจำแนกประเภท หมายถึง ความสามารถในการแบ่งประเภทสิ่งของโดยหาเกณฑ์ หรือสร้างเกณฑ์การแบ่งขึ้น โดยการใช้ประสาทอย่างใดอย่างหนึ่งของร่างกายจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าอยู่ประเภทเดียวกัน ซึ่งการจัดประเภทนี้ทำได้หลายวิธี เช่น แยกประเภทตามลักษณะ รูปร่าง แสง สี เสียง ขนาดประเภทการใช้ เป็นต้น

3. การฝึกทักษะการวัด

การฝึกทักษะการวัดสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือที่กำหนดให้กะปริมาณหรือวัดสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยมีหน่วยการวัดหรือหน่วยของเครื่องมือที่ใช้วัดซึ่งไม่มาตรฐาน หรืออาจไม่มีหน่วยการวัดกำกับก็ได้ในการวัดสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น วิธีวัดควรง่าย ๆ เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เครื่องมือวัดของผู้ใหญ่มักยากเกินไปและไม่ช่วยทำให้เด็กเข้าใจความหมายของสิ่งที่เขาวัดได้ ตัวอย่างการวัดง่าย ๆ ได้แก่ โต๊ะสูงกี่คืบ กระดานดำยาวกี่ศอก น้ำมีปริมาณกี่แก้ว หรือบอกว่าสิ่งที่เขาสัมผัสนั้น หนัก เบา ใหญ่ เล็ก ล้วนเป็นการเตรียมความพร้อมทางการวัดทั้งสิ้น

4. การฝึกทักษะการสื่อความหมาย

ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูล ที่ได้จากการสังเกตทดลองหรือ การวัดมาจัดให้สัมพันธ์กัน แล้วนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพูด การใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น

5. การฝึกทักษะการลงความเห็น

ทักษะการลงความเห็น หมายถึง ความสามารถในการตีความและสรุปความคิดเห็นที่ได้จากการ สังเกตหรือการปฏิบัติการทดลองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยความเข้าใจและประสบการณ์เดิมมา ประกอบ

6. การฝึกทักษะการหาความสัมพันธ์

ทักษะหาความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถที่หาความสัมพันธ์ระหว่างมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถานที่ รูปทรง ขนาด ทิศทาง ระยะทางพื้นที่และเวลา เป็นต้น

9. การจัดประสบการณ์โดยใช้เกม

เกม เป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนานมีทั้งการเล่นแบบเดี่ยว แบบคู่และเป็นกลุ่มการเล่นจะทำให้เกิด การเรียนรู้ การเล่นเกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพตนเอง และช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของ ผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการใช้เกม

1. สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน
3. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ส่งเสริมการตัดสินใจและแก้ปัญหา
5. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์
6. ฝึกความจำและความคิดรวบยอด
7. ส่งเสริมให้รู้จักปรับตัวและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. ได้รับความสนใจของเด็กในการเรียน
9. เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
10. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก
11. ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

10. เทคนิคการจัดประสบการณ์การศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่หรือการทัศนศึกษา หมายถึง การพาเด็กไปศึกษาสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ ต้องการและเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ นอกโรงเรียนซึ่งอาจพาเด็กไปศึกษาสภาพ บริเวณรอบ ๆ โรงเรียน ไปจนถึงสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการศึกษานอกสถานที่

1. เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพเพราะเป็นการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจ บทเรียนได้ง่าย

2. เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม
3. เด็กสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ตนได้ศึกษา และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
4. เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ได้แก่การใช้ประสาทสัมผัส การสำรวจ ทดลอง เก็บข้อมูลและ การสรุปผลเป็นการพัฒนาความคิด และความสามารถควบคู่กันไป
5. ส่งเสริมเจตคติที่ดีแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม
6. เด็กได้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เช่นการรอคอย ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การแก้ปัญหา การอยู่ ร่วมกันกับบุคคลอื่น

11. เทคนิควิธีการอื่น ๆ ที่ใช้สอดแทรกการจัดประสบการณ์ต่างๆ ขณะสอน มีหลายเทคนิคได้แก่

1. เทคนิคการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีความสำคัญและมีอิทธิพล ต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งทางวาจา และท่าทาง ถ้าครูแสดงพฤติกรรมไปในทางบวกก็จะช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ของเด็ก แต่ถ้าเป็นไปในทางลบก็จะสกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็ก มีพฤติกรรมตอบสนองครูไปในทาง ลบเช่นกัน

พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้งทางวาจาและ ท่าทางในขณะที่จัดกิจกรรม รวมทั้งพฤติกรรมที่เด็กแสดงตอบสนองครูด้วย

พฤติกรรมครูที่แสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทาง ได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง การชมเชย การใช้คำถาม การใช้สายตา พยักหน้า ยิ้ม การสัมผัส โอบกอด ลูบศีรษะ ฯลฯ

พฤติกรรมเด็กที่แสดงออกทั้งทางวาจา และท่าทางในการตอบสนองครู เช่น นิ่งเฉย ยิ้ม หลบตา ตอบคำถาม ร้องไห้ กลัว ตัวสั่น ฯลฯ

2. เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก)

การเตรียมเด็กให้สงบหรือการเก็บเด็ก หมายถึง การทำให้เด็กสงบลง โดยการดึงความสนใจของ เด็กในขณะที่กำลังคุยหรือเล่นให้กลับมามุ่งสนใจกิจกรรมที่ครูต้องการกิจกรรมที่ใช้เตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก) ครูควรใช้กิจกรรมดังนี้

1. การใช้ท่าทาง ครูต้องตกลงกับเด็กก่อนว่า ถ้าเห็นครูทำแล้วต้องทำตามครู ครูต้องมีสีหน้า สงบเพื่อที่จะช่วยให้เด็กสงบลงด้วย เช่น

1. ตบมือ 3 ครั้ง พร้อมกับนับตามเบาๆ ว่า 1, 2, 3 ครูจะทำซ้ำๆ ไปจนกว่าเด็กจะสงบลง

2. ทำท่าหลายอย่างเรียงตามลำดับ เพื่อให้เด็กหันมาสนใจจะมีตระวังต่อการทำกิจกรรม ตามขั้นตอนไปเรื่อย ๆ จนกว่าเด็กจะสงบ เช่น

เอามือแตะบ่า 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1,2,3 เบา ๆ

เอามือแตะศีรษะ 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1,2,3 เบา ๆ

เอามือแตะเข่า 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1,2,3 เบา ๆ

2. การใช้เพลงหรือคำคล้องจอง

ครูจะใช้เพลงหรือคำคล้องจองมาร้องหรือมาท่องเพื่อให้เด็กหันมาสนใจและร้องตาม ครูจะเป็น เพลงหรือ คำคล้องจองที่สั้น ๆ สนุกสนาน เด็กจำง่ายและสามารถทำท่าทางประกอบได้ ครูไม่ควรเป็นคน เจ้าอารมณ์ ใช้อำนาจ โกรธ ดุ หรือใช้ไม้ฟาดตีะให้เด็กเจ็บหรือ เลิกเล่น ควรใช้กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นปราบ ความซนของเด็กจะดีที่สุด

3. เทคนิคการชมเชยให้กำลังใจเด็ก

การชมเชยให้กำลังใจเด็กจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทำให้เด็กเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นมีความภาคภูมิใจ และเกิดแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานต่อไป

เทคนิคของการชมเชยให้กำลังใจ มีหลายวิธีที่ควรนำมาใช้ ได้แก่

1. การใช้วาจา เป็นการชมเชยเด็กโดยวิธีใช้คำพูดต่าง ๆ และควรบอกเหตุผลที่ชมเชย เช่น
 - เก่งมาก ที่ทำทางประกอบเพลงได้
 - ดีมาก วาดภาพได้สวย
2. การใช้ท่าทาง เป็นการชมเชยให้กำลังใจเด็กโดยใช้ท่าทาง ในลักษณะต่าง ๆ เช่น พยักหน้า ยิ้ม ประทับมือ ตั้งใจฟัง ใช้สายตา สัมผัส โอบกอด ฯลฯ ซึ่งอาจใช้วาจาควบคู่ไปด้วย เช่น
 - ประทับมือ เมื่อเด็กร้องเพลง เล่นิทานจบ
 - เมื่อเด็กตอบคำถามควมยิ้ม พยักหน้า แสดงการตั้งใจฟัง
 - ตะมุ้ม / หลับ แล้วพูดว่าดีมากเลย เล่นแล้วเก็บของเข้าที่ เรียบร้อยดี
3. การแสดงผลงาน เป็นการชมเชยโดยนำผลงานที่เด็กทำไปแสดงโชว์ให้ทุกคนดู อาจจัดไว้ที่ โต๊ะหรือติดไว้ที่กระดานดำ หรือป้ายแสดงผลงานและควรหมุนเวียนแสดงให้ครบทุกคน ในบางครั้งอาจนำไปประดับตกแต่งห้องเรียนให้เกิดความสวยงามก็ได้

4. เทคนิคการร้องเพลง

การร้องเพลง หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กแสดงออกเพื่อความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา และจังหวะดนตรี

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็กได้รับสิ่งต่อไปนี้

1. เพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย
2. สนุกสนานและได้ความรู้
3. ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้
4. มีความคิดริเริ่มในการแสดงท่าทางประกอบ
5. มีนิสัยอ่อนโยน

1. เทคนิคการใช้คำคล้องจอง

คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาละเอียด เด็กท่องแล้วเกิดความสุขสนุกสนาน

วัตถุประสงค์การใช้คำคล้องจอง

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อศึกษาความจำ
3. เพื่อให้สนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

5. เทคนิคการใช้คำถาม

คำถามมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอน เพราะการสอนมีการใช้คำถามอยู่ตลอดเวลา การใช้คำถามจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการคิด การเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้คำถามจะเกิดประโยชน์สูงสุดได้ ครูต้องมีทักษะในการใช้คำถามที่ดีด้วย

วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม และตัวอย่างการใช้คำถาม

วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม	ตัวอย่างคำถาม
1. เพื่อทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว	1. สัตว์น้ำที่นักเรียนรู้จักมีอะไรบ้าง
2. เชื่อมโยงความรู้เก่าไปสู่ความรู้ใหม่	2. เด็ก ๆ รู้จัก ปู ปลา แล้วอยากรู้จักสัตว์น้ำชนิดมีอะไรบ้าง
3.ฝึกคิดหาคำตอบด้วยตนเอง	3. เพราะเหตุใดเราจึงไม่ควรทิ้งสิ่งของลงในแม่น้ำ
4. เร้าความสนใจ	4. เด็ก ๆ เคยไปเที่ยวทะเลไหม
5. กระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5. ถ้ามีขยะในทะเลเป็นจำนวนมาก ทะเลจะเป็นอย่างไร
6. กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง	6. จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเราจับปลาจนหมดทะเล
7. ควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน	7. ดูนี? นีภาพอะไรเอ่ย
8. คิดอย่างมีเหตุผล	8. เพราะเหตุใดเราจึงไม่ควรทิ้งขยะลงในแม่น้ำ
9. สรุป ประเมินผล	9. ปลามีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

ครูผู้สอนต้องศึกษาจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหา กิจกรรม และรู้จักเลือกใช้คำถามต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ดังกล่าว เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเภทของคำถาม

คำถามที่ใช้ในระดับก่อนประถมศึกษา มีผู้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเภท คือ คำถามระดับต่ำ คำถามระดับสูงและคำถามสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. คำถามระดับต่ำ เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทั่วไป ซึ่งได้จากความจำและการสังเกต แบ่งได้หลายชนิด ดังนี้

คำถามให้สังเกต

เป็นคำถามให้เด็กมุ่งให้หาคำตอบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัส เช่น เด็กในภาพนี้มีกี่คน สับปะรดที่นักเรียนได้ชิมไปแล้วมีรสเป็นอย่างไร

คำถามให้ทบทวนความจำ

เป็นคำถามที่เด็กสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาตอบ คำถามมักจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวด้วย เช่น ผลไม้ชนิดนี้คือผลไม้อะไร ผีเสื้อกินอะไรเป็นอาหาร

คำถามให้บอกความหมายหรือคำจำกัดความ

เป็นคำถามที่เด็กสามารถบอกความหมายของคำ หรือให้คำจำกัดความโดยนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาใช้ คำตอบมักมีเพียงคำตอบเดียว เช่น แม่หมายถึงใคร เด็ก ๆ รู้ว่าชานา คือใคร

คำถามบ่งชี้

เป็นคำถามที่ครูกำหนดให้หลายอย่าง แล้วให้เลือกว่าข้อมูลใดเป็นคำตอบที่ต้องการ เช่น ไบชะม ไบกล้วย ไบมะพร้าว ไบอะไรใหญ่ที่สุด ปลาชนิดใดที่ไม่มีเกล็ด

คำถามถามนำ

เป็นคำถามที่ครูควรเน้นในเรื่องที่พูดอีกครั้ง เป็นวิธีการบอกทบทวนข้อเท็จจริง เพื่อเร้าหรือ กระตุ้นความสนใจเด็ก คำตอบที่ได้มักมีคำว่า ใช่ จริง ถูก เคย หรือคำตอบปฏิเสธ ไม่ใช่ ไม่จริง ไม่เคย เช่น ก่อนรับประทานอาหารเช้าควรล้างมือก่อนใช่ไหม นกมีสีขาเหมือนหมูจริงหรือไม่

คำถามเร้าความสนใจ

มีจุดประสงค์เพื่อใช้ควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เช่น วันนี้ใครยังไม่ได้ตื่นนอนบ้าง ใครอยากฟังนิทานบ้าง

ในการฝึกทักษะทางภาษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนนั้น คำถามระดับต่ำมีความสำคัญและจำเป็นอยู่มิใช่น้อย ผู้สอนสามารถใช้คำถามระดับต่ำ เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงขั้นตอนการทำงาน โดยใช้ คำตอบกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องย้อนกลับ ลำดับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ ตลอดจนสามารถใช้คำตอบกระตุ้นความคิดในการเขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

2. คำถามระดับสูง เป็นคำถามซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการคิดโดยนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานสรุปหาคำตอบ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเกิดทักษะการคิดอย่างมีระบบ นอกจากนั้นเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนกระตุ้นให้ลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง คำถามระดับสูงแบ่งได้หลายชนิดดังนี้

คำถามให้อธิบาย

เป็นคำถามที่ผู้ตอบต้องนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานในการหาคำตอบเช่น ถ้าอยากให้โรงเรียนสะอาดและสวยงามควรทำอย่างไรบ้าง ลองบอกวิธีใช้ห้องน้ำให้เพื่อนหน่อยซิ

คำถามให้เปรียบเทียบ

เป็นคำถามที่ให้เด็กใช้ความคิดเปรียบเทียบของสองสิ่งว่ามีคุณสมบัติคล้ายกันหรือแตกต่างกันอย่างไร คุณสมบัติที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้น ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะ สี ขนาด น้ำหนัก จำนวน ความสูง ความยาว รสชาติ กลิ่น หรือคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ เช่น ฝรั่งกับส้มอะไรที่คล้ายกันบ้าง ตัวหนอนกับผีเสื้อมีลักษณะต่างกันอย่างไร

คำถามให้จำแนกประเภท

เป็นคำถามที่นักเรียนแบ่งพวกของสิ่งของและเรียงลำดับสิ่งของ โดยใช้เกณฑ์ของตนเองหรือของผู้อื่น ได้แก่ แบ่งตามสี ขนาด รูปร่าง กลิ่น รส ลักษณะที่อยู่ ฯลฯ เช่น ให้แบ่งภาพสัตว์เหล่านี้เป็นพวก สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เรียงใบไม้จากขนาดเล็กสุดไปหาขนาดใหญ่สุด

คำถามให้ยกตัวอย่าง

มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนบอกชื่อ หรือยกตัวอย่างของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ทักษะการสังเกต และความรู้ความจำเรื่องต่าง ๆ จากประสบการณ์เดิมมาตอบคำถาม ยกตัวอย่างได้ถูกต้อง เช่น บอกชื่อดอกไม้สีแดงมาคนละ 1 ชื่อ บอกชื่อผลไม้ที่มีรสเปรี้ยวมาคนละ 1 ชื่อ

คำถามให้วิเคราะห์

เป็นคำถามให้เด็กได้คิดค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวเหตุการณ์หรือแยกแยะออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อหาสาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น อะไรเป็นสาเหตุทำให้น้ำท่วม ทำไมเด็ก ๆ จึงชอบมาโรงเรียน

คำถามให้สังเคราะห์

เป็นคำถามที่ให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด(จากการวิเคราะห์) แล้วนำข้อมูลนั้นมาสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อยต่างๆ โดยเลือกหาคำตอบที่ดีที่สุดหรือวิธีที่เหมาะสมที่สุด เช่น ก่อนรับประทานอาหารเราควรทำความสะอาดร่างกายส่วนใดมากที่สุด นักเรียนลองบอกชื่อนิทานเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังไปแล้วว่าเรื่องมีอะไรบ้าง

นอกจากนั้นคำถามประเภทสังเคราะห์ หมายถึง คำถามประเภทสร้างสรรค์มุ่งให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ และแตกต่างไปจากเดิม เช่น ถ้าสัตว์ต่าง ๆ ในโลกนี้พูดภาษาคคนได้อะไรจะเกิดขึ้น

คำถามให้ประเมินค่า

เป็นคำถามที่ฝึกพิจารณาคุณค่าของสิ่งต่างๆ ก่อนตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักดีราคาและประเมินค่าของสิ่งต่างๆ โดยใช้เนื้อหาเรื่องราวและกฎเกณฑ์ที่เป็นจริงและเป็นที่ยอมรับของสังคม แล้วมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนก่อนตัดสินใจ เช่น การทำร้ายนกหรือคน เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่เพราะอะไร

3. คำถามสร้างสรรค์ เป็นคำถามที่让孩子คิดคำตอบอย่างอิสระ หรือต้องใช้ประสาทสัมผัสเป็นข้อมูลก่อนตอบคำถาม คำถามต้องใช้ประสบการณ์เดิม เด็กสามารถคิดคำตอบโดยใช้การแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งมีหลายชนิด ดังนี้

คำถามให้เด็กจินตนาการ

เป็นคำถามให้เด็กคิดอย่างอิสระ ไม่คำนึงถึงการกระทำได้จริงหรือความถูกต้องเสมอไปต้องการ คำตอบที่หลากหลายจากความคิดของเด็ก เช่น อะไรจะเกิดขึ้นถ้าคนมี 4 ขา ถ้าต้นไม้ไม่มีใบโลกเราจะเป็นอย่างไร

คำถามให้สังเกต

เป็นคำถามที่เด็กต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง เป็นข้อมูลในการตอบคำถาม ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ให้ดู ให้คลำ ให้ชิม ฯลฯ เช่น น้ำเกลือในแก้วมีรสชาติอย่างไรอะไรจะเกิดขึ้นถ้าชานาไม่ปลูกข้าว

คำถามที่ตอบได้หลายคำตอบ

เป็นคำถามแบบเปิดกว้างให้เด็กตอบคำถามได้หลายคำตอบตามความรู้และประสบการณ์เดิม เช่น น้ำในแม่น้ำเน่าเหม็นเพราะอะไร พักทองทำขนมอะไรได้บ้าง

คำถามให้คาดคะเน

เป็นคำถามที่ทำให้เด็กรู้สึกตื่นเต้นกับคำตอบของตน โดยการใช้การคิด วิเคราะห์และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ครูไม่สกัดกั้นความคิดของเด็ก เช่น จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเด็ก ๆ ไปวิ่งเล่นบนถนนถ้าดอกไม้ทุกชนิดมีพิษเราจะทำอย่างไร

คำถามให้หาวิธีอื่นมาทดแทน

เป็นคำถามให้เด็กคิดหาวิธีการอื่นมาทดแทนกับอีกสิ่งหนึ่งได้ เช่น อะไรกันแดดแทนร่มได้ ถ้าไม่มีใบบัวห่อของเราจะใช้อะไรห่อของแทนได้บ้าง

นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (วัฒนา มัคคสมัน. 2541 : 2 ; อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมณี. ม.ป.ป.) ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดซึ่งอาจจะมองได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การมองโดยเริ่มต้นจากปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ กล่าวคือ เมื่อเรามีความคิด หรือความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เราก็จะพยายามจัดการเรียนการสอนให้มีสภาพที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น และพยายามสรรหาวิธีสอนที่เอื้ออำนวยให้หลักการนั้นๆ บรรลุ นอกจากนั้น เพื่อให้วิธีสอนเหล่านั้นบรรลุผลสำเร็จได้อย่างดี เราก็ต้องพยายามหาเทคนิคต่างๆ มาเสริมวิธีสอนอีกชั้นหนึ่ง

2. การมองโดยเริ่มต้นจากเทคนิคการสอน กล่าวคือ เทคนิคการสอนช่วยส่งเสริมวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่ยึดถือ

ดังกล่าวน่าจะเห็นได้ว่า รูปแบบการสอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีความสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากความเชื่อพื้นฐานของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการเรียนการสอนนั้นนำไปสู่ กระบวนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

งานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1977 ไบรอันท์ และฮันเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1999 : 44-49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอด และค่านิยมทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาล โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะ ใช้เวลาทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า เด็กอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อม และสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและได้วิเคราะห์ว่า ความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอด และค่านิยมขึ้นอยู่กับพัฒนาการการสอน ผู้สอนจะต้องให้ความรู้อย่างเพียงพอ และกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สิ่งที่สำคัญที่ควรพิจารณาคือ ต้องสอนให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะสอนถึงผลสืบเนื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยในประเทศ

ในปี 2530 สรรชัย ศรีสุข (2530 : 68-69) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย เพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย มีความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย หลังการสอนมีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ สูงกว่าก่อนทำการสอน

ต่อมาในปี 2533 วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533 : 64-68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติมีทักษะการสังเกต การสื่อความหมาย การลงความเห็น และการหาเหตุผลสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน โดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์รูปแบบต่างๆ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการคิด ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความคิดรวบยอด ครูควรที่จะส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและการแสดง

ออกอย่างทั่วถึง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่าการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้น เด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่า มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยในช่วง กิจกรรมในวงกลม อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 19 – 20) การศึกษาที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนจนถึงทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มต่างๆได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานและ มั่นคงจนเป็นภาพที่เด่นชัดในปัจจุบัน แนวทางนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่จะนำพาการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับการเป็นประชากรยุคปัจจุบันมีนักการศึกษาไทยให้ความสนใจ และได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นไว้ว่า ควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตบุคคล ได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการหรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ประเมิน และช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ และสำเร็จตามอัตภาพ

การเรียนการสอนที่พึงประสงค์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึงกระบวนการใดๆที่ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ เช่น กระบวนการกลุ่มทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ

การเรียนที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ ของกระบวนการ การเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้โดยการ เตรียมการด้านเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดส่อง สำรวจในขณะที่ผู้เรียนฝึก และให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเอง และเกิดพัฒนาการขึ้น

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจสร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเองค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยน ข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ "กระบวนการ" ควบคู่ไปกับ "ผลงาน"
5. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดค้นสร้างและสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.2 หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน

เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลักต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 20)

1. การเรียนเป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียวประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

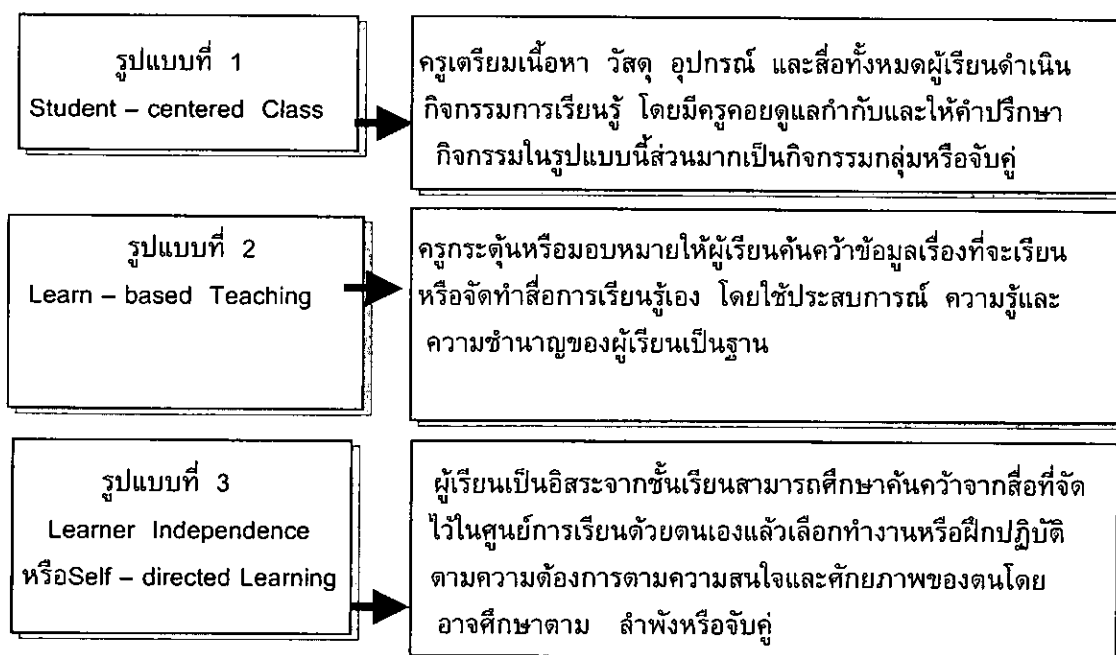
4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญหากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนคือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาว่าหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจสรุปได้ว่า ควรยึดหลักว่าผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน โดยตั้งแต่การเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3 รูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีระดับบทบาทของครูและผู้เรียนมากน้อยต่างกันไป ดังนี้

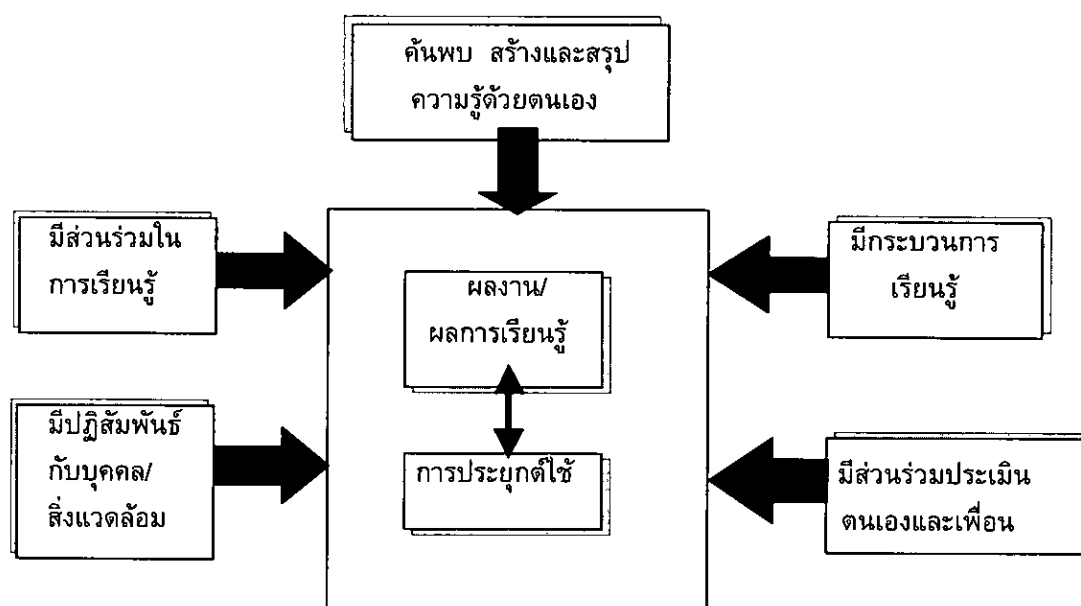
ภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
ที่มา : แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (2542 :11 -12)

3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

คือกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

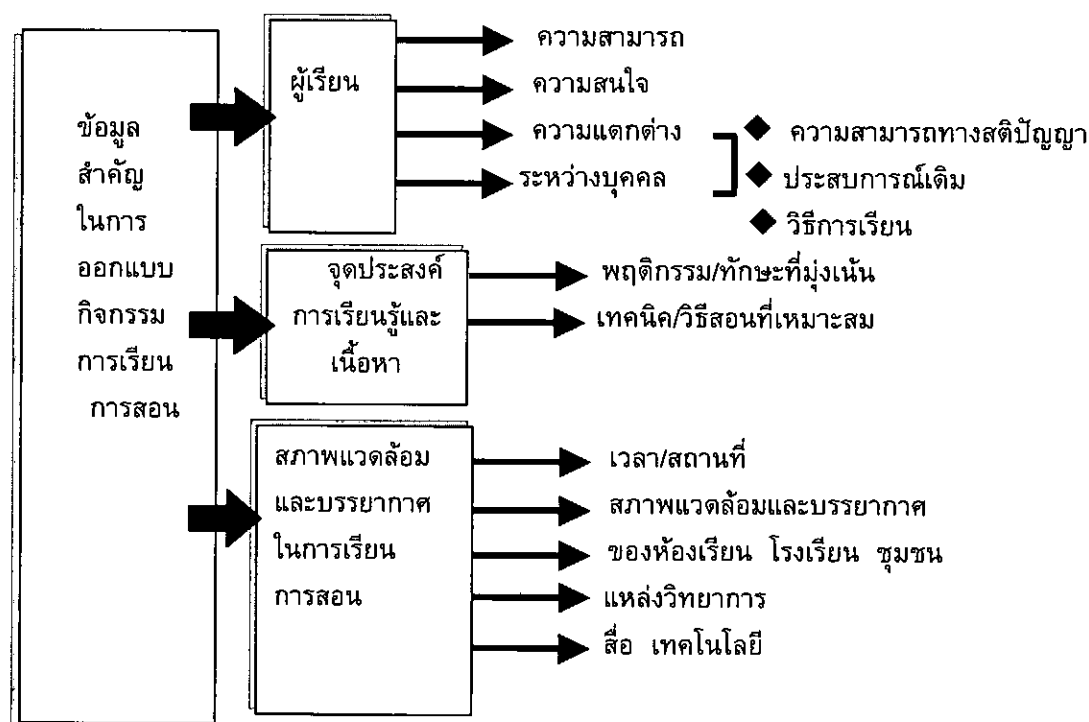
1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) โดยค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด ทำ และแสดงออก (Performance) เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างผลงาน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือกลุ่ม (Interaction) ได้เรียนรู้จากกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ (Process)
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลงานจากการปฏิบัติ (Product)
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและเพื่อน (Assessment)
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Application)

จากประเด็นสำคัญของคุณลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางข้างต้น สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ต่อเนื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทผู้เรียนดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ต่อเนื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทผู้เรียน
ที่มา : แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (2542 : 95)

จากคุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญที่ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงข้อมูลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่มา : แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (2542 : 96)

3.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1) บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอน เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษาและให้ข้อมูลความรู้ที่เพียงพอและชัดเจนแก่ ผู้เรียน ครูจะต้องมีภาระหนักในการเตรียมตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้า อ่าน และการทดลองปฏิบัติมากๆ ในประเด็นและเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งเตรียมข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไปครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑสถานในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสือ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ ไว้สำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 การจัดทำแผนการสอนบทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งคือการวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยบทบาทในส่วนนี้ครูจะทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) ที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ ผู้เรียน ให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่าจะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร หนังสือหรือข้อมูล แหล่งความรู้ต่างๆ รวมถึงห้องเรียน หรือสถานที่ใดบ้างในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้น ทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2) บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่ผู้เรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งให้การเสริมแรงตามความเหมาะสม

2.3 การเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active Participant) โดยมีส่วนร่วมขณะผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ข้อมูล เนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งประเด็นสำคัญๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินกิจกรรม

2.5 การเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม และกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.6 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3) บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน

(Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้นอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าบทบาทของครูมีมากมายหลายประเด็น ซึ่งล้วนเป็นบทบาทสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด ทำ และแสดงออกเพื่อสร้างสรรค์ความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ ตามความคาดหวังของการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น ครูจึงควรตรวจสอบตนเองเสมอว่าได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพียงใด ในการออกแบบวิเคราะห์กิจกรรมที่เน้นการพิจารณาบทบาทของผู้เรียนข้างต้น และตรวจสอบบทบาทของตนจากตารางนี้ ซึ่งหากผลการตรวจสอบออกมาในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ก็น่าจะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้เป็นสำคัญ ของการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

3.6 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 16 – 18) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ จากแนวความคิด ความเชื่อของนักจิตวิทยา การเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ จนถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง เพื่อตอบสนองต่อกระแสความต้องการในการพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณลักษณะที่สามารถดำรงตนแต่ละยุคสมัยได้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีการสร้างความรู้ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้แนวใหม่ ที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบันว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทดแทนทัศนะความรู้แบบเก่า โดยมีหลักสามประการคือ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้มิใช่เป็นการซึมซับหรือการบันทึกข้อมูลที่ได้รับเข้ามาเป็นส่วน ๆ

การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการสร้างความรู้ใหม่สถานการณ์ หรือบริบทของการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญของการสร้างความรู้

ในทัศนะของกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ ความรู้บุคคล คือ โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ของบุคคลนั้น ซึ่งเกิดจากความพยายามทางปัญญาของบุคคลนั้นในการจัดการกับโลกแห่งประสบการณ์ของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ มีนักการศึกษาซึ่งเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้ด้วย ตนเอง ซึ่งสามารถจำแนกนักการศึกษาที่มีความเชื่อในลักษณะนี้ได้ 2 กลุ่มใหญ่คือ

กลุ่มการสร้างความคิด กลุ่มนี้เน้นว่าการสร้างความรู้เกิดจากปัจเจกบุคคล การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงพลวัต ของการสร้าง การจัดระบบและการสร้างความรู้อย่างพิถีพิถัน

นักการศึกษาที่มีความเชื่อในลักษณะนี้ ได้แก่ John Dewey (1938) Jean Piaget (1954) และ Von Glaserfeld (1984) ซึ่งมีทรรศนะว่าการสร้างความรู้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางความคิด กับประสบการณ์ส่วนตนร่วมกัน

ตามแนวคิดนี้ ผู้สอนต้องยอมรับว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องสร้างและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่าที่จะรับการถ่ายทอดจากครูแล้วจดจำแบบนกแก้วนกขุนทอง

กลุ่มการสร้างความรู้เชิงสังคม - วัฒนธรรม (Socio – cultural Constructivists) นักศึกษากลุ่มนี้มีทัศนะว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการพูดคุยกัน อย่างมีความหมายในลักษณะแลกเปลี่ยนกันด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตรปฏิสัมพันธ์ภายในห้องเรียน จะเป็นตัวเชื่อมโยงการ

เรียนรู้และการสอนให้ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ทั้งนี้บุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและวิถีชีวิตของเขา ขณะที่ผู้ใหญ่ ภาษา และวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้

สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง
3. ผู้เรียนมีความคิดอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนมีโอกาสดังออกอย่างอิสระ
5. ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
7. ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่างๆ เพื่อการเรียนรู้
8. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข

การเรียนการสอนในรูปแบบนี้จะลดบทบาทครูลงมาจากเดิมที่ครูเคยบอกคอยชี้เคยอธิบายก็จะกลับมาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก เด็กจะเปลี่ยนจากผู้รับมาเป็นผู้เรียนเด็กจะเปลี่ยนจากผู้จำมาเป็นผู้คิด ผู้ทำ แล้วจึงจำ ดังนั้นจึงสรุปบทบาทของครูได้ดังนี้

1. ครูอำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กได้แสดงออกแสวงหาความรู้หาคำตอบได้อย่างสะดวก ครูจึงมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวกให้เด็กได้แสวงหาความรู้ได้อย่างราบรื่น
2. ครูผู้จัดการ ครูมีหน้าที่จัดการหาเพื่ออำนวยความสะดวกให้เด็กได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก
3. ครูผู้ประสาน ครูมีหน้าที่เพียงเป็นผู้ประสาน ผู้ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน
4. ครูกัลยาณมิตร ครูต้องทำตัวเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับเด็ก ให้เด็กกล้าถาม กล้าปรึกษา มีความเมตตาเด็ก คือเด็กเหมือนเพื่อนร่วมสังคมที่ดี คำว่า “ มิตร ” ในที่นี้ความหมายยิ่งใหญ่ มีได้หมายถึงเพื่อนรุ่นราวคราวเดียว แต่หมายถึงความอารี ความยินดี ความเมตตาที่มีต่อศิษย์พร้อมที่จะให้ศิษย์เสมอ

สรุปหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่นำเสนอในบทนี้ได้แสดงถึงการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งมีรากฐานการพัฒนาที่เด่นชัดยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากปรัชญาการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้เรียนในฐานะ “มนุษย์” ผู้มีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาให้องงามเต็มที่ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกนึกคิดและทักษะด้านต่าง ๆ แล้วจนถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเองรวมถึงชี้ให้เห็นบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและผู้ดูแลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการ แนวคิดต่างๆ อันเป็นผลของการพัฒนาความคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ คือผลที่ปรากฏในทางปฏิบัติที่จะเป็นรากฐานความคิดให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้โดยนำไปเป็นแนวความคิดพื้นฐานในการดำเนินงานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งในภาพรวมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ชั้นเรียน

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู

รายงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อย่อย คือ ความหมายของพฤติกรรมการสอน ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน หลักการและลักษณะการสอนที่ดี และพฤติกรรมการสอนของครูในด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมการสอน ไว้ดังนี้

ธีรยุทธ์ เสนิงค์ ณ อยุรยา (2526:125) กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้สรุปได้ว่า พฤติกรรม การสอน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ เจลคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในวิชาต่าง ๆ

สมจิต สวชนไพบูรณ์ (2529:1) ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนว่าเป็นการกระทำที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะมีทั้งการกระทำหรือการแสดงออกของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในชั้นเรียน มีทั้งพฤติกรรมทางวาจาและไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูด การอธิบาย การใช้คำถาม การออกคำสั่ง การเสริมแรง การใช้สื่อการสอน นักเรียนช่วยครูแสดงการสาธิต การตอบคำถามของนักเรียน การทำแบบฝึกหัด รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่นำมากล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในขณะทำการสอนอันเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการเรียน การสอน การสร้างสถานการณ์ ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ เจลคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ

4.2 ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน

การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 2 ฝ่าย คือ ครูและนักเรียนฉะนั้นพฤติกรรมการสอนของบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกันโดยเฉพาะ พฤติกรรมการสอนของครู นอกจากจะเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังที่ ธีรยุทธ์ เสนิงค์ ณ อยุรยา (2526:125) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของพฤติกรรมการสอนไว้ สรุปได้ว่า ถ้าครูมีพฤติกรรมการสอนที่ดีย่อมจะผลักดันให้พฤติกรรมการเรียนการของนักเรียนดำเนินไปในทางที่ดี ด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าครูมีพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่น มีพฤติกรรมการสอนได้ช้าอยู่บ่อย ๆ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายอย่างเดียว เป็นต้น ย่อมจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่ดี คือ เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ หรือตั้งใจเรียน เมื่อนักเรียนไม่ตั้งใจเรียนย่อมไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้น ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนการสอนเพราะครู คือผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทั้งมวลสู่นักเรียน อิทธิพลจากพฤติกรรมการสอนของครูมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และจะมีส่วนช่วยเหลือส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นได้อีกด้วยจากผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 180) ได้พบว่า ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไรตัวบ่อนจะพร้อมมากน้อยเพียงไร พฤติกรรมการสอนของครูก็ยังเป็นตัวที่มี

อิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งตรงกับ พยุงศักดิ์ สนเทศ (2531 : 9) ได้แสดงความคิดเห็นว่า พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความพอใจรักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็จะดีไปด้วย

นอกจากนี้พฤติกรรมการสอนของครูจะมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังที่กล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการสอนยังเป็นสิ่งขึ้นำคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ญิณญู สาร (2522 : 3-6) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และครูเป็นผู้ที่ทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับแฟลนเดอร์ส (Flanders. 1970 : 3) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้แล้วย่อมจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้

จากความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครูดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คุณภาพของครูตลอดจนพฤติกรรมการสอนของครูจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของชาติด้วย

4.3 หลักการและลักษณะการสอนที่ดี

หลักการและลักษณะการสอนที่ครูยึดถือและปฏิบัติย่อมมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน ดังนั้นถ้าครูยึดหลักการสอนหรือมีลักษณะการสอนที่ดีย่อมทำให้พฤติกรรมการสอนของครูนั้นก่อให้เกิดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถตามที่หลักสูตรต้องการ ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสอนและลักษณะการสอนที่ดีจึงเป็นแนวทางให้ทราบว่าการสอนที่ดีนั้นควรเป็นเช่นไร และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการและลักษณะการสอนที่ดีไว้ ดังนี้

บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527 : 151-153) กล่าวถึง หลักการสอนที่ควรคำนึงสรุปได้ว่า

1. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ จากสิ่งง่ายไปหาสิ่งที่ยาก จากสิ่งที่มีตัวตนไปหาสิ่งที่ไม่มีตัวตน จากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ซับซ้อน และจากสิ่งที่เห็นไปหาเหตุผล

2. สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยครูบอกให้น้อยที่สุด

3. สอนให้นักเรียนเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า

4. สอนให้สนุกสนานสนใจ และสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนและได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดีซึ่งสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ว่า

4.1 ครูต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งจุดมุ่งหมายของบทเรียน กำหนดวิธีสอนเตรียมเนื้อหาเตรียมอุปกรณ์ และเตรียมการประเมินผลให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรโครงการสอนและจุดมุ่งหมายในแผนการสอน

4.2 ในการสอนแต่ละครั้งครูต้องมุ่งให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ ความสามารถทักษะและทัศนคติที่ดี ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นหาเหตุผลความเป็นไปของสิ่งที่เรียน

4.3 ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างเหมาะสมทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของนักเรียน รวมทั้งใช้การกระตุ้นทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้นักเรียนสนใจเรียน

4.4 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียน สำหรับการวัดและประเมินผลนั้นครูควรจัดให้มีการประเมินผลตลอดเวลาและใช้วิธีการหลายๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนนั้นตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุด

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531:10) กล่าวถึง ลักษณะการสอนที่ดีไว้ สรุปได้ว่า

1. เป็นการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้โดยการกระทำ เป็นรายบุคคลและทำงานเป็นกลุ่ม

2. สอนให้สัมพันธ์ภายในวิชาและสัมพันธ์กับวิชาอื่นมีการใช้สื่อการสอนประกอบจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง และมีการประเมินผลตลอดเวลาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3. มีการสร้างความสนใจก่อนสอน และใช้การจูงใจในระหว่างเรียนด้วยเครื่องเล่นต่างๆ เช่นการให้รางวัล การลงโทษ การชมเชย การให้คะแนนการแข่งขัน เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด แสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ และดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยการซักถามนักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดทำสิ่งใหม่ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รับฟังและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับครู

อลองกร จันทารมย์ (2526 : 35-39) ได้เสนอแนวทางของการสอนที่มีประสิทธิภาพไว้ สรุปได้ว่าในการสอนแต่ละครั้งครูควรตั้งจุดมุ่งหมายในการสอนให้ชัดเจน โดยนำจุดมุ่งหมายที่กล่าวนั้นมาทำเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และควรแจ้งให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแต่ละครั้งด้วย สำหรับการวางแผนการสอน ครูควรคำนึงถึงลักษณะของนักเรียน เนื้อหาที่จะสอนเพื่อให้สามารถจัดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมได้เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนการวางแผนการสอนเริ่มแรกครูควรพิจารณาถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง ทรัพยากรที่มีอยู่ แล้วจึงเลือกเนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนการวางแผนการสอนเริ่มแรกครูควรพิจารณาถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง ทรัพยากรที่มีอยู่ แล้วจึงเลือกเนื้อหา อุปกรณ์และวัสดุการสอนวิธีสอนและ กิจกรรมให้สอดคล้องกัน จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วม กิจกรรมการเรียนการสอนได้ฝึกหัดหรือปฏิบัติจริงและให้การตอบสนองนักเรียนในทันทีที่ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ เช่น ให้กำลังใจเสริมแรง จัดสภาพห้องเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการสอน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีบรรยากาศเหมาะสมแก่การเรียนรู้ควรหลีกเลี่ยงการจำแนกนักเรียนออกเป็น นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพราะจะทำให้ขาดแรงจูงใจ ควรจัดการสอนเป็นกลุ่มห้องเรียนและเสริมด้วยการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล เลือกใช้แหล่งความรู้ซึ่งประกอบด้วยบุคคล สิ่งแวดล้อม วัสดุ สิ่งพิมพ์ และอุปกรณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของบทเรียน ความรู้พื้นฐานของนักเรียน ความสนใจและประสบการณ์ที่นักเรียนจะได้รับ การสอนของครูควรมีลักษณะเป็นการ แนะนำเพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนควรเน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองฝึกให้แก้ปัญหาและควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน เช่น เปิดโอกาสให้ นักเรียนดำเนินการอภิปรายกันเอง ให้วางแผนการเรียนร่วมกับครู ร่วมสรุปบทเรียนกับครู มอบหมายให้ทำงานหรือให้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพให้กำลังใจและเสริมแรงแก่นักเรียนตามความเหมาะสม และแนวทางสุดท้ายคือ ควรมีการประเมินผลการสอนว่าได้ผลอย่างไร ควรแก้ไขจุดไหน

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่กล่าวไว้แต่ต้น และจากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและลักษณะการสอนที่ดี จึงจำแนกพฤติกรรมการสอนออกเป็นด้านต่างๆ คือ ด้านบทบาทของครูสอน

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งรายละเอียดของพฤติกรรม การสอนจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

4.4 พฤติกรรมการสอนของครูในด้านต่าง ๆ

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่กล่าวไว้แต่ต้น และจากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและลักษณะการสอน ผู้วิจัยจึงจำแนกพฤติกรรมการสอนออกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทของผู้สอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งรายละเอียดของพฤติกรรมการสอนแต่ละด้านมีดังนี้

4.4.1 พฤติกรรมการสอนด้านบทบาทผู้สอน

4.4.1.1 การวางแผนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอนนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการวางแผนการสอนเป็นการสอนเป็นการเตรียมตัวล่วงหน้าของครูว่าจะสอนอย่างไร รวมทั้งจะประเมินผลด้วยวิธีการใดจึงจะทำให้ให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในการวางแผนการสอน (ทัศนีย์ สุภเมธี.2535: 66)นอกจากครูจะเป็นผู้วางแผนการสอนเองแล้วครูอาจให้นักเรียนได้มีส่วนในการวางแผนการสอนด้วย การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนด้วยนี้จะทำให้นักเรียนสนใจและรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้นเป็นการช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองตามความสามารถ

4.4.1.2 การดำเนินการสอน

การดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีกระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอนแน่นอนในที่นี้จะกล่าวถึงการดำเนินกระบวนการสอนตามขั้นตอนที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 33) จำแนกไว้ คือ

1. ขั้นทดสอบก่อนสอน

การทดสอบก่อนสอน หรือการประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่จะช่วยให้ครูทราบว่า นักเรียนมีความเดิมในเรื่องที่จะสอนมากน้อยเพียงใด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2525 : 109) ผู้สอนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจผู้เรียนเป็นเบื้องต้น เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม จึงจะทำให้ผู้เรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (สุจินต์ วิศวรริธานนท์. 2524:8)

สรุปได้ว่าการทดสอบก่อนสอนหรือการประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนจึงเป็นกิจกรรมแรกที่ครูควรทำก่อนดำเนินการสอน เพราะจะทำให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถหรือทักษะในเรื่องที่จะสอนเพียงใด เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนต่อไป

2. ขั้นนำเข้าสูบทเรียน

การนำเข้าสูบทเรียนเป็นขั้นตอนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมตัวนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนซึ่งครูส่วนมากมักจะมองข้ามไป เพราะคิดว่าเป็นขั้นตอนที่ทำให้เสียเวลาแต่ตรงกันข้าม ถ้าครูดำเนินการอย่างถูกต้อง กลับจะเป็นการประหยัดเวลา ในการสอนได้อย่างมาก (รุ่งทิพา จักรกร. 2527 : 32)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 32) กล่าวถึงจุดมุ่งหมาย 2 ประการที่ครูควรยึดถือในการนำเข้าสู บทเรียน สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมาย 2 ประการที่ครูควรยึดถือในการนำเข้าสูบทเรียน คือ 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นประเด็นใหม่หรือความคิดรวบยอดในเรื่องที่จะเรียน และ 2. เพื่อเรียกร้องความสนใจ ซึ่งแนวทางในการนำเข้าสูบทเรียนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายประการที่ 1 ครูควรใช้วิธีการที่ชัดเจน และเรื่องราวที่ยกมาเป็นแนวทางแก่นักเรียนควรเป็นเรื่องที่ ติดตามได้ง่าย ส่วนวิธีการเพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายประการที่

2 นั้น จะใช้วิธีการใดก็ตามเช่น การเล่าเรื่องนำ การให้นักเรียนทำกิจกรรม แต่ควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องที่จะสอน

จุดมุ่งหมายและวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมแรกที่ครูดำเนินการสอน เพื่อเร้าใจหรือดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเรื่องที่ครูจะสอน เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนเห็นประโยชน์หรือจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะเรียนอันจะทำให้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้น

1. ขั้นสอน

ขั้นสอน คือ ขั้นตอนที่ครูนำวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งนำหลักการต่าง ๆ มาใช้ในการสอน นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางในการนำวิธีสอนกิจกรรมการเรียนการสอน และหลักการต่าง ๆ เช่นเทคนิคในการสอน จิตวิทยาในการสอนมาเพื่อให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพและประสพผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการไว้ดังนี้

1.1 วิธีสอน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 44) กล่าวว่า วิธีสอน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้สอนนักเรียนเพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ

พิมพันธ์ เตะขุปลัด (2532 : 61) กล่าวว่า วิธีสอน หมายถึงแบบอย่างหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของครู เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ความเข้าใจซาบซึ้งและมีเจตคติถูกต้องตามลำดับขั้นที่ครูสอน

จากความหมายของวิธีสอนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วิธีสอน หมายถึงวิธีการหรือรูปแบบที่ครูใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือจัดประสบการณ์ให้นักเรียน

1.2 การเลือกใช้วิธีสอน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 70-71) ได้เสนอเกณฑ์การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมไว้ สรุปได้ว่า วิธีสอนที่ครูจะนำมาใช้นั้นควรพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถความรู้ในเนื้อหาและความสนใจของครู เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนเหมาะสมกับวัน เวลา และสถานที่ที่จะใช้สอน และเหมาะสมกับอุปกรณ์และสภาพแวดล้อม

สิริวรรณ ศรีพหล (2531 :160) กล่าวว่า การสอนที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบเพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายประการ และจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เพื่อให้การสอนของครูได้ผลดี ครูควรใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี เพราะการใช้วิธีหลายๆวิธี จะทำให้การสอนของครูน่าสนใจ ทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตามในการเลือกใช้วิธีสอน ครูควรมีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเลือกใช้วิธีสอนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการสอนที่ครูจัดขึ้น

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ครูสามารถจัดขึ้นในห้องเรียน มีอยู่มากมายหลายกิจกรรม เช่นการบรรยาย การทดลอง การสาธิต การแสดงละคร เป็นต้น สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2523 : 176-179) ได้แบ่ง กิจกรรมการเรียนการสอนออกตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นการบรรยาย การเล่านิทาน การสาธิต การตั้งคำถาม เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลาง

ของการปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้ถ่ายทอดและเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้ถ่ายทอด และเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ประเภทที่สอง คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืด ผู้เรียนเป็นสำคัญกิจกรรมประเภทนี้ ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการกระทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คอยส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรม และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กิจกรรมประเภทนี้ยังแยกออกเป็นอีก 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การทดลอง การแสดง การใช้เกม เป็นต้น และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมเกี่ยวข้องกับการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2. ขั้นสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนเป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระหรือใจความสำคัญข้อคิดเด่นๆ

หลังจากที่ครูสอนหรือให้นักเรียนทำกิจกรรมแล้ว โดยทั่วไปครูควรสรุปบทเรียนใน 3 ระยะ คือ เมื่อสอนจบเนื้อหาแต่ละตอน เมื่อนักเรียนอภิปรายหรือฝึกปฏิบัติจบลง และเมื่อสอนจบบทเรียนแล้ว (สุพิน บุญชูวงศ์. 2531 : 118)

สำหรับจุดมุ่งหมายของการสรุปบทเรียนนั้น ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2532 : 191) กล่าวว่า เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนบทเรียนใหม่ได้ต่อเนื่อง และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนใหม่กับบทเรียนเก่าได้รวดเร็วขึ้น

สำหรับวิธีการสรุปบทเรียนที่ใช้กันมีอยู่หลายวิธี ครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งวิธีการรวมทั้งกิจกรรมในการสรุปบทเรียนจากที่ สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 18) ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2532 : 191) นันทา วิทวุฒิศักดิ์ (2533 : 84-85) และทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 219) ได้กล่าวไว้ รวบรวมเป็นวิธีการต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ครูบรรยายสรุปเอง
2. ครูถามคำถามให้นักเรียนตอบ คำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามที่ถามให้สรุป
3. ครูใช้กิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ช่วยสรุปบทเรียน เช่น มอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล สร้างสถานการณ์ที่สอดคล้องกับบทเรียนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ ใช้เพลง ใช้บทประพันธ์ เป็นต้น

4. ให้นักเรียนสรุปเอง โดยครูเป็นผู้แนะแนวทางให้หรือตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ

3. ขั้นทดสอบหลังเรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่าก่อนดำเนินการสอนครูควรทดสอบก่อนสอนหรือประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนเสียก่อน และเมื่อดำเนินการสอนจนสิ้นกระบวนการแล้วครูก็ควรทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเพียงใดด้วย

สรุปได้ว่า การทดสอบหลังเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสอนที่มีความจำเป็น เพราะทำให้ทราบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใดทำให้ครูได้ทราบประสิทธิภาพการสอนของตน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับให้ครูใช้ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน และจัดการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนด้วย

4.4.2 พฤติกรรมการสอนด้านใช้สื่อการเรียนการสอน

แนวทางหนึ่งที่ควรดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ การเสาะแสวงหาเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2525 : 11-12) ซึ่งเครื่องมือที่ครูนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์แก่นักเรียนนี้มีผู้เรียกแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นและความเหมาะสม ได้แก่ อุปกรณ์การสอน โสตทัศนูปกรณ์หรือโสตทัศนูปกรณ์ สื่อการสอน สื่อการเรียน และสื่อการเรียน การสอน สำหรับงานวิจัยนี้เรียนเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ที่ว่า สื่อการเรียนการสอน

4.4.2.1 ความหมายและประเภทของสื่อการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 16) ให้ความหมายสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะเอื้อต่อการศึกษาลำเรียนของนักเรียน คือช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศณะคติ และกิจนิสัยที่พึงประสงค์ อาจจะเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ ในสิ่งต่อไปนี้ 1. หนังสือเรียน ประจำวิชา 2. หนังสืออ่านประกอบ 3. หนังสืออ้างอิง 4. อุปกรณ์ประกอบการเรียน 5. วัสดุฝึก 6. คู่มือสอน หรือคู่มือครู

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534 : 43) ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

ความหมายของสื่อการเรียนการสอนที่นำมากล่าว สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งที่ครูนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือตัวกลางให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดทักษะและมีทัศนคติตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

4.4.2.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 18-19) ได้เสนอหลักการสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ควรยึดถือไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ในการสื่อการเรียนการสอนควรคำนึงธรรมชาติความชอบเล่นของนักเรียน มาเป็นตัวนำในการถ่ายทอดความรู้ด้วยการนำวัสดุอุปกรณ์ มาใช้ประกอบการสอนและจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมตลอดเวลาตามความเหมาะสมและระดับความสนใจของนักเรียน ใช้สื่อการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนควรยึดหลักการใช้สื่อประสมมีการทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นใหม่ หรือที่มีผู้ผลิตขึ้นจำหน่ายก่อนนำมาใช้ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

4.4.3 พฤติกรรมการสอนด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

4.4.3.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 196-197) กล่าวถึง ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ ดังนี้การวัดผล (Measurement) หมายถึงการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งของเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปหรือปฏิบัติตามกฎจึงมีลักษณะเป็นปรนัย (Objective) และเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นที่สังเกตและวัดได้

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำผลที่ได้จากการทดสอบหรือการวัดผลมาสรุปตีค่าว่าคุณภาพเป็นอย่างไรบ้าง อย่างมีหลักเกณฑ์

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2533 : 2,5) กล่าวว่า การวัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่มีอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลขซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะหนึ่งจากสิ่งที่วัดนั้นโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เป็นปริมาณมากน้อยของสิ่งที่วัด และกล่าวถึงความหมายของการประเมินผลไว้ว่า หมายถึงกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัดโดยมีการตรวจสอบตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมีเหตุผลด้วยกำหนดหรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดว่าคุณลักษณะที่วัดนั้นมีคุณค่าอย่างไร

4.4.3.2 ความสำคัญของการวัดและประเมินผล

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 196) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการศึกษาถือเป็นหน้าที่สำคัญของครูที่ให้การศึกษากับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับผลตามต้องการหรือไม่เพียงไร หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2533 : 1) กล่าวถึง ความสำคัญของการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัดและประเมินผลจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระดับนั้นหรือในวิชานั้น เพราะผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูผู้สอนและนักการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจนการวัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้เรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผลจะทำให้ครูทราบว่าการเรียนการสอนที่ครูจัดนั้นมีประสิทธิภาพหรือทำให้การเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่เพียงใด อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ครูได้ทราบว่าควรปรับปรุงการสอนของตนและการเรียนของนักเรียนอย่างไร จึงจะทำให้การเรียนการสอนนั้นได้ผลดียิ่งขึ้น

4.4.3.3 การดำเนินการและวิธีการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียน ครูควรดำเนินการวัดผลในลักษณะที่ให้โอกาสนักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงความรู้ความสามารถในสิ่งที่ต้องการวัดออกมาอย่างเต็มที่และใช้วิธีการหรือเครื่องมือวัดผลที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง

สมศักดิ์ สินธุระวชญ์ และจันทิมา พรหมโชติกุล (2525 : 231) ได้กล่าวถึง การดำเนินการวัดผลที่ถูกต้องไว้ สรุปได้ว่า ในการดำเนินการวัดและประเมินผลควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การวัดที่ดี ได้แก่ แจ้งให้นักเรียนทราบกำหนด วัน เวลา สอบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 วัน บอกจุดมุ่งหมายในการวัดให้ นักเรียนทราบก่อน จัดบรรยากาศการวัดผลในลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ใช้เครื่องมือที่มีสภาพสมบูรณ์ใช้การได้ดี และต้องให้ความยุติธรรมแก่นักเรียนเท่ากันทุกคน

4.4.3.4 พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ความหมายของปฏิสัมพันธ์

ประดินันท์ อูปรมัย (2532 : 133) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล 2 คน หรือบุคคล 2 ฝ่าย โดยต่างฝ่ายมีอิทธิพลต่อกัน

วัตสัน และฮิล (Watson and Hill. 1984 : 88) กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า การกระทำหรือการสื่อสารต่อกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไป หรือระหว่างกลุ่มสังคมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกิดจากการกระทำหรือการติดต่อระหว่างกัน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลายองค์ประกอบที่มีผลต่อบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนดังที่ อบรม สนิทपाल และ กุลชลี องค์ศิริพร (2523 : 36) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะเป็นเครื่องบอกให้รู้ว่าเด็กประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ถ้าหากครูปรารถนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ครูควรมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ทั้งนี้เพราะปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนมีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน (ประดิษฐ์ อุปรมย์ 2532 : 133) อันจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพจิตใจ มีความสนใจและตั้งใจเรียน มีความมั่นใจในการเรียนรู้ กล้าซักถามเมื่อยังไม่เข้าใจดีพอและทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่ครูตั้งวัตถุประสงค์ไว้ในที่สุด

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 34) กล่าวถึงลักษณะของบรรยากาศการเรียนที่จะทำให้ นักเรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด สรุปได้ว่า บรรยากาศที่ดีในการเรียนควรเป็นบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจมีความเป็นกันเอง ปราศจากความรู้สึกหวาดกลัวหรืออายจะทำหรือแสดงความคิดเห็นใดๆซึ่ง คำกล่าวของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สรุปได้ว่าการสอนของครูที่จะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครูควรคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน คือ ความต้องการความอบอุ่นหรือความต้องการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง พฤติกรรมการสอนที่ครูควรจัดเพื่อตอบสนองความต้องการความอบอุ่นของนักเรียน ได้แก่ ให้ความสนใจแก่นักเรียนทุกคนเสมอหน้ากันให้ความสำคัญกับนักเรียนทุก ๆ คนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตนไม่ตำหนิการกระทำที่ผิดพลาดของนักเรียนอย่างรุนแรงเกินกว่าเหตุทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อครู ส่วนพฤติกรรมการสอนที่ครูควรจัดเพื่อสนองความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงนั้น ครูควรให้ออกาสนักเรียน ประสบผลสำเร็จในการทำงานด้วยการแนะนำวิธีการหรือนแนวทางการทำงานให้ก่อนชมเชย เมื่อนักเรียนกระทำดี และลงโทษด้วยความระมัดระวังมิให้กระทบกระเทือนต่อการเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนเมื่อนักเรียนทำความผิด นอกจากการวางแผนการสอนการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ดีการใช้จิตวิทยาที่เหมาะสมการใช้สื่อประกอบการสอนรวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน แล้วการควบคุมชั้นเรียน ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ดังที่ เมธี ปิลันธนาพันธ์ (2525 : 21) ได้กล่าวว่า การควบคุมชั้นเรียนได้จะทำให้ นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมและทำให้ครูสามารถ ดำเนินการสอนไปได้อย่างราบรื่น เนื่องจากในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ จะมีนักเรียนบางส่วนที่มีความกระตือรือร้นตั้งใจและสนใจเรียน และมีบางส่วนที่มีพฤติกรรมตรงกันข้ามครูจึงจำเป็นต้องควบคุมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนสนใจและตั้งใจเรียนให้ความร่วมมือใน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นตลอดจนมีความประพฤติหรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมซึ่งวิธีการควบคุมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนมี พฤติกรรมการเรียนที่ดี

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ไม่มีผู้ใดได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน เพราะการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นนโยบายหรือแนวทางใหม่ในการดำเนินการด้านพัฒนาคุณภาพของการศึกษาดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงเน้นหนักไปในด้านการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู ดังนี้

กรัช และคอสติน (Grush and Costin, 1975 : 55-56) ได้ทำวิจัยเรื่องนักศึกษาในฐานะผู้บริโภคของกระบวนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยข้อหนึ่งว่าเพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมและบุคลิกภาพของครูเช่นไรที่ นักศึกษารับรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและได้เก็บรวบรวม ข้อมูลด้วย

การให้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งชายและหญิง จำนวน 1,373 คน ประเมินแบบวัดและตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาได้ระบุบุคลิกภาพที่สำคัญของการเป็นครูที่ได้ไว้ดังนี้ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นผู้นำที่กระตือรือร้น มีความกระตือรือร้นในการสอน มีศรัทธาและใส่ใจในตัวนักศึกษา มีความอดทนและเข้าใจนักศึกษาควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการอธิบายเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการสอน และให้คำแนะนำไปพร้อมๆ กัน ให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษา มีอารมณ์ขัน และกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น

อิริชิ (Arishi, 1985 : 90A) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสอนอีเอฟแอล (EFL) ของครูในชั้นเรียน อีเอฟแอล (EFL) ในซาอุดีอาระเบีย เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในซาอุดีอาระเบีย เพื่อนำมาพัฒนาการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การสอนทางภาษา จำนวน 25 ข้อ กับครูที่สอนอีเอฟแอล (EFL) ในโรงเรียนกลุ่มต่างๆ 30 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูพูดมากกว่านักเรียน
2. นักเรียนไม่ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน
3. ครูใช้วิธีสอนโดยตรงเวลาสอนภาษาอังกฤษหรือภาษาอารบิก
4. ครูไม่พยายามที่จะนำเนื้อหาความสัมพันธ์การดำรงชีวิตของนักเรียน
5. ครูแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียนและวิจารณ์คำตอบของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. ครูไม่ได้นำความคิดของนักเรียนมาใช้ประโยชน์ในชั้นเรียน
7. ครูละเลยในเรื่องทัศนคติและวัฒนธรรมภาษา
8. นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยมากและเป็นไปอย่างจำกัด
9. นักเรียนและครูใช้ภาษาอารบิกในการพูดคุยในชั้น

งานวิจัยในประเทศ

สมปอง ภูวรางกูร (2525 : ก-ค) ศึกษาการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อศึกษาความเข้าใจ การปฏิบัติและปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในจังหวัดกระบี่ เกี่ยวกับการใช้ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 712 คน รวบรวมข้อมูลโดยการให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งคำถามแบบเลือกตอบ แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบเติมคำ และคำถามแบบปลายเปิด แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในระดับพอใช้

โดยส่วนรวมครูประสบปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในระดับปานกลาง ครูประสบปัญหาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียน และการสอนซ่อมเสริมในระดับมากและโดยส่วนรวมครูมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยเกี่ยวกับ การใช้ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยครูเห็นด้วยกับวิธีการประเมินผล

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูปฐมวัย

ครูที่สอนในระดับปฐมวัย นั้นมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างไปจากครูผู้สอนในชั้นอื่นๆ คือ ครูเด็กเล็กจะต้องทำตัวให้เป็นทั้งมารดา พี่เลี้ยง เพื่อนและผู้นำของเด็ก ดังนั้นบรรยากาศใจคอกิจกรรมมารยาท ตลอดจนความประพฤติของครูเด็กเล็กจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาความรู้ ครูเด็กเล็กควรมีลักษณะสมเป็น " แม่พิมพ์ " และ " ผู้นำ " ของเด็กฉะนั้นผู้ที่จะเป็นครูเด็กเล็กจึงต้องเป็นผู้มีนิสัยและจิตใจดี สามารถที่จะอยู่กับเด็กและเข้ากับเด็กได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537) และครูระดับปฐมวัยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อเด็กปฐมวัย เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการเร่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก (ลัดดา นิลมะณี. 2526 : 261 – 262) บทบาทของครูปฐมวัยที่ควรพิจารณามีดังนี้

1. การปฏิบัติตนของครูปฐมวัยต่อเด็ก ครูปฐมวัยควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ไม่ชอบอยู่หนึ่ง ชอบเคลื่อนไหว อยากรู้ อยากเห็น จะต้องมีกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา
- 1.2 ชอบเล่น เด็กต้องการโอกาสที่จะได้เล่นอย่างร่าเริงแจ่มใส
- 1.3 ระยะเวลาความสนใจสั้น เกณฑ์เฉลี่ยช่วงระยะเวลาความสนใจของเด็กปฐมวัยในการเล่นเครื่องเล่น ดังนี้

- เด็กอายุ 2 ปี มีระยะความสนใจประมาณ 7 นาที
- เด็กอายุ 3 ปี มีระยะความสนใจประมาณ 8.9 นาที
- เด็กอายุ 4 ปี มีระยะความสนใจประมาณ 10.10 นาที
- เด็กอายุ 5 ปี มีระยะความสนใจประมาณ 13.6 นาที

- 1.4 สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัว ชอบสีต่างๆ สัตว์แปลกตา ชอบรูปภาพ
- 1.5 เบื่อง่าย เด็กเบื่อที่เห็นของเก่าๆ ซ้ำๆ ซากๆ อยู่เป็นระยะแรมสัปดาห์ แรมเดือน และแรมปี

2. รู้ความต้องการของเด็ก เด็กแต่ละคนอาจมีความต้องการในบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกันออกไปบ้างแต่โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีความต้องการต่างกันในเรื่องต่อไปนี้คือ

- 2.1 ความรัก เด็กทุกคนต้องการความรักอย่างสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย โดยเฉพาะความรักจากพ่อแม่และผู้ที่อยู่ใกล้ชิด
- 2.2 ความปลอดภัย เด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย คืออาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ต้องการความปลอดภัยทางสังคม คือ เพื่อนโดยเฉพาะในวัยเดียวกัน ทางจิตใจก็ต้องไม่ถูกรบกวน รังแก รังควานจากผู้ใด เด็กจะเป็นสุขเมื่อได้รับความปลอดภัยเหล่านี้
- 2.3 การยอมรับว่าเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง ต้องการให้มีคนยอมรับว่าเขาเป็นคนสำคัญคนหนึ่งในบ้าน ของชั้นเรียน ของกลุ่ม ของสถานศึกษา อยากจะช่วย อยากแสดงความสามารถ เพื่อให้ได้รับคำชมเชย
- 2.4 ความเป็นคนสำคัญของตัวเอง อยากทดลอง อยากทำ อยากรู้ อยากเห็น เด็กจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง ต้องการช่วยตัวเอง เด็กจะมีความสุขและความภาคภูมิใจเมื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง
- 2.5 การเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กจะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างผู้ที่รักเด็กและอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ดังนั้น ผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ครู จะต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
- 2.6 เหนียวรั้งควบคุมตัวเอง ต้องการแนะนำชักจูง มีคนคอยเอาใจใส่ให้กำลังใจ

2.7 การยึดถือ เชื้อมั่น เพื่อยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในทางที่เหมาะสม ปฏิบัติด้วยความ เชื้อมั่น เพื่อเป็นแนวหรือวิถีชีวิตให้เด็กให้เชื่อฟังเคารพนับถือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

2.8 คำแนะนำและเหตุผล เด็กจะคอยซักถาม ทั้งนี้เพราะต้องการคำแนะนำที่ถูกต้อง ต้องการทราบเหตุผลจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู

3. ให้ความอบอุ่นเด็ก แสดงความสนใจและให้ความอบอุ่นอย่างจริงใจกับเด็กแต่ละคน โดยทั่วถึง กันไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ด้วยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 แสดงให้เด็กเห็นว่าครูรักเด็กอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะให้อภัยในความผิดของเด็ก และ ยังคงคิดว่าเด็กเป็นคนที่มีความดีอยู่เสมอ

3.2 ยอมรับความจริงในความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ดูถูกเหยียดหยามเด็ก พยายาม หลีกเลี่ยงไม่ให้มีการเปรียบเทียบ ซึ่งจะทำให้เกิดความอิจฉาริษยากัน

3.3 ควรให้ออกาสเด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ โดยปล่อยให้ เด็กได้ทำอะไรเสร็จก่อนเพื่อนในชั้นบ้าง

3.4 พยายามมองหาส่วนที่ดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมอย่างฉลาดเพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจ และอบอุ่นใจ ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะปล่อยให้เด็กหัวเราะเยาะเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

3.5 ใช้วิธีลงโทษไม่ในการปกครองเด็ก ไม่ควรทำโทษ หยิกตี ควรใช้วิธีเตือนด้วย สายตา หรือให้อาณัติสัญญาณ เพียงให้เด็กรู้สึกตัวเมื่อเด็กทำผิด และไม่ควรให้เด็กทั้งชั้นเดือดร้อนเพราะ ความผิดของเด็กเพียงส่วนน้อยหรือเพียงคนเดียว

4. การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก เนื่องจากเด็กทุกคนไม่ชอบอยู่หนึ่ง จะต้องมีการอยู่ ตลอดเวลา ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเป็น เรื่องสำคัญมาก ควรจัด กิจกรรมให้เด็กเห็นมากๆ ได้ฟังมากๆ หรือช่วยให้เข้าใจความหมาย จะทำให้เด็ก อยากเห็น อยากฟังอยากรู้มากขึ้น และยังเด็กได้รับความรู้ ได้ประสบการณ์จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ความรู้และประสบการณ์ก็จะกว้างขวางออกไปทุกที่จะทำให้เด็กมีประสบการณ์มากขึ้น มีความสามารถ เกิด การเรียนรู้ยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

4.1 การจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสหลายๆทางให้เด็กได้คิดค้นด้วยตนเอง ปล่อยให้ใช้ ความคิดให้เต็มที่ไม่ควรเร่งเด็ก ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเอง มอบงานให้รับผิดชอบตามความสามารถ ช่วยเหลือ เมื่อเด็กจำเป็นจริง ให้เด็กซักถาม ช่วยในสิ่งที่เกินความสามารถ ฯลฯ ให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเอง เพราะสิ่งที่คิดเองย่อมทำให้เกิดความภูมิใจ เข้าใจลึกซึ้งกว่า และจดจำได้นานกว่าสิ่งที่ผู้อื่นบอกให้

4.2 การจัดการ ต้องนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คนเราถึงแม้ว่าอายุเท่ากัน อยู่ ในวัยเดียวกันแต่ความสามารถ ระยะเวลาตั้งใจ สนใจ ตลอดจนรูปร่างและสติปัญญาอาจจะไม่เท่ากัน ฉะนั้น ควรจัดกิจกรรมให้เด็กทำตามความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นๆสำเร็จ เพื่อไม่ให้เกิดความท้อถอย คอยสนใจ ในการกระทำของเด็กเลือกหาที่ชมเชย คอยซักถาม คอยดูแลให้กำลังใจ

4.3 ทำตัวอย่าง ที่ดีให้เด็กเลียนแบบ เพราะเด็กชอบเลียนแบบผู้ใกล้ชิดที่ตนรัก ปล่อยให้เด็กได้ใช้ความพยายามของเด็กเอง เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กแสดงความสามารถ อย่างสุดฝีมือ ครูแนะนำเพียงเล็กน้อย เพราะคนเราเรียนรู้หลายอย่างได้โดยไม่มีครูหรือใครๆสอน ปล่อยให้ เด็กเติบโตขึ้นอย่างอิสระ ไม่ควรจะไปขัดจังหวะในกิจกรรม ซึ่งเด็กกระทำอยู่โดยไม่จำเป็น ควรปล่อยให้ เด็กใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด คอยเติมความรู้ให้ คอยสนับสนุนให้ พุด ให้แสดงออก คอยตั้งคำถามให้เด็กพุด ให้เด็กคิด โดยครูพุดน้อยๆ ส่วนเด็กพุดและแสดงออกมาก

4.4 ครูปฐมวัยควรเล่นกับเด็ก แต่อย่าพยายามเล่นจนเด็กเหนื่อย เด็กบางคนกลัวการแข่งขัน ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบว่า คนนั้นดีกว่า คนนี้ดีกว่า พี่เก่งกว่า น้องเก่งกว่า ฯลฯ ทางที่ดีควรยกย่องชมเชยผลงานของเด็กแต่ละคนจะเหมาะสมกว่า

4.5 จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์ตามความต้องการ จัดห้องเรียนสำหรับเด็กให้เป็นห้องทำงานด้วย จัดหาวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เด็กอาจจะเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก บันดินเหนียว ระบายสี ฯลฯ ซึ่งอาจจะมีหีบ หรือกล่องกระดาษ หรือเศษวัสดุต่างๆเตรียมไว้ วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง ทำให้ได้ประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น พยายามเก็บสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่เด็กไว้ในที่ปลอดภัย เพื่อจะได้ไม่ต้องคอยห้ามเด็กอยู่ตลอดเวลา เด็กได้ทำงาน เล่น ทดลองโดยไม่มีความกลัวและตัวครูเองก็ได้ไม่ต้องกังวลใจและห่วงใยเด็กจนเกินไปนัก เด็กจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ช่วยให้เด็กมีความคิดริเริ่มและได้ผลจกญกัย ทำให้เด็กมีอิสระไม่กลัวสถานศึกษา เป็นคนกล้าพูดกล้าแสดง

5. การประเมินความพร้อมในการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต ความสามารถและการแสดงออกอาจเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การประเมินผลสำหรับเด็กปฐมวัยไม่ใช่เพื่อตัดสินได้หรือตก แต่เป็นการประเมินในเรื่องของการวัดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขลักษณะนิสัยต่างๆ พฤติกรรมที่แสดงออกทางไม่ดีในระยะนี้นานๆ เข้าจะกลายเป็นนิสัยที่ติดตัวเด็กไปจนโต จึงจำเป็นจะต้องประเมินผลความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ควรใช้หลายวิธี คือ การสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน การสอบปากเปล่า และการทดสอบเป็นการประเมินผล ควรจะได้มีการบันทึกพัฒนาการเด็กเป็นระยะๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงวิธีเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต่อไป

หลังจากครูปฐมวัยได้ศึกษาเรื่องธรรมชาติและความต้องการของเด็ก การให้ความอบอุ่นแก่เด็ก การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก และการประเมินความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กแล้ว ควรจะได้ศึกษาแนวทางในการจัด กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กพัฒนาพร้อมทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 347 – 351)

5.1 บทบาทในฐานะที่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก เนื่องจากเด็กวัยก่อนเรียนนี้มีความสามารถในการเรียนรู้โดยการเลียนแบบเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นครูจึงควร

- มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดี อันได้แก่ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย การทรงตัว การพูดจาที่เหมาะสมตามสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ

- ใช้เสียงอ่อนโยน สุภาพ และประโยคที่พูดควรเป็นประโยคที่ชัดเจน
- ฝึกความมีระเบียบ ความสะอาด ความประหยัด โดยการจัดสภาพห้องเรียน มุมเล่นของเด็กให้เคยชินกับความเป็นระเบียบและความสะอาด การรู้จักเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์

- ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักโดยเสมอหน้ากัน ไม่แสดงความลำเอียง เพราะเด็กจะมีความรู้สึกไว้ในเรื่องนี้

5.2 บทบาทของครูในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์

- ตั้งใจฟังเวลาเด็กพูด
- สนใจต่อคำถามของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กอยากรู้อยากเห็น
- ชมเชยหรือแสดงกิริยาชื่นชมในผลงานของเด็ก พยายามช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในความสามารถของตน

- เคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่เปรียบเทียบเด็ก
- ให้โอกาสเด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์

5.3 บทบาทของครูในการส่งเสริมโภชนาการของเด็ก

- ร่วมกับผู้ปกครอง โดยเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชที่ใช้เป็นอาหารได้ตามสภาพ

ท้องถิ่น

- จัดทำอาหารกลางวันและอาหารว่างให้เด็ก โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง
- ประเมินสภาพโภชนาการเป็นระยะๆ ร่วมกับผู้ปกครองในการศึกษา

โภชนาการวัยของเด็กและแก้ไขปรับปรุงถ้ามีปัญหา

5.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมนิสัยส่วนตัวและสังคม

- ฝึกเด็กให้มีนิสัยในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ ขับถ่าย รักษาความ

สะอาด เล่น หรือเรียน

- ให้เด็กเล่นดนตรีง่ายๆ
- แก้ไขปรับปรุงการทรงตัวที่ไม่เหมาะสมของเด็ก

5.5 บทบาทของครูในการส่งเสริมความเข้าใจภาษา

- สนทนากับเด็ก และจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กสามารถบอกชื่อสี ชื่อวันใน

หนึ่งสัปดาห์ คำตรงข้าม คำบุพบท เช่น ใต้ บน ล่าง

- ครูเล่านิทานหรืออ่านเรื่องจากหนังสือให้ฟัง เพื่อฝึกความสามารถในการ

ฟังของเด็ก และเพิ่มพูนความรู้ในคำศัพท์ใหม่

- ให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่ได้พบเห็นหรือสิ่งที่ได้นึกคิด
- ส่งเสริมให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ โดยการจัดเป็นมุมบ้านและอื่นๆ จาก

เอกสารดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูปฐมวัยเป็นครูคนแรกของการมาโรงเรียน ครูเปรียบเสมือนตัวแทนพ่อแม่ของเด็กขณะที่อยู่ในโรงเรียน ดังนั้นการที่ครูปฐมวัยจะปฏิบัติต่อเด็กอย่างไรวินั้น ควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก บทบาทในการส่งเสริมประสบการณ์ การเรียน และครูจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทาง จิตวิทยา เพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเตรียมความพร้อมทุกๆ ด้านให้กับเด็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 1 – 2 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนครู 23 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 - 2 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนครู 23 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นที่สอน จำนวนนักเรียนที่ดูแล และการได้รับอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบตรวจรายการ (Rating Scale) 2 ตัวเลือก คือ ปรากฏ และไม่ปรากฏ จำนวน 28 หัวข้อใหญ่ 93 หัวข้อย่อย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสังเกตไว้ 4 ด้านดังนี้

1. ด้านบทบาทของผู้สอน	จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านสื่อการเรียนการสอน	จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	จำนวน 8 ข้อ
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน	จำนวน 1 ข้อ

การแปลความหมายของการสังเกต เกณฑ์พิจารณาให้เป็น 2 ระดับ ตามความหมายดังนี้

ปรากฏ	หมายถึง	มีพฤติกรรมปรากฏตามสภาพที่พึงประสงค์
ไม่ปรากฏ	หมายถึง	ไม่มีพฤติกรรมปรากฏตามสภาพที่พึงประสงค์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 การจัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.2 แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 1 - 2 ภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
 - 1.3 คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ (อายุ ๓ - ๖ ปี) กระทรวงศึกษาธิการ
 - 1.4 แนวการจัดประสบการณ์ ระดับก่อนประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 - 1.5 บทบาทและหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษา และแบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. สร้างแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษา
4. สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งกำหนดการสังเกตพฤติกรรมไว้ดังนี้
 - 4.1 สังเกตพฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน
 - 4.2 สังเกตพฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 4.3 สังเกตพฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
 - 4.4 สังเกตพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน
5. นำแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสนอผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหาและความถูกต้องของภาษา จำนวน 5 ท่าน คือ

1) อาจารย์ ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2) อาจารย์ ดร.สุทธาทิพย์ ไชยรัตน์	โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
3) อาจารย์ ดร.ปฐมพงษ์ ศุภเลิศ	โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
4) อาจารย์ไพเราะ พุ่มมัน	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณ
5) อาจารย์ปิยรัฐ จำเนียรพันธุ์	โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา
6. นำแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุง แก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นตรงกันอย่างน้อย 3 ใน 5 ท่าน มาหาค่าความสอดคล้องข้อรายการของแบบสอบถาม IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญนนท์ พงษ์. 2526 : 89 - 91) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อรายการของแบบสอบถาม $IOC = 0.6 - 1$

จากจำนวนของแบบสังเกต 61 ข้อ คงเหลือแบบสังเกตที่ใช้ได้ทั้งสิ้น 39 ข้อ โดยรวบรวมสาระจากความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้ปรับปรุงแก้ไขภาษาให้เหมาะสมชัดเจนเรียงลำดับคำถามเครื่องมือวิจัยเป็นหมวดหมู่ และจัดเรียงลำดับข้อโดยพิจารณาประเด็นก่อนหลัง
7. นำแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

8. การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ที่โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน (Burry-Stock, 1996 : 256) และในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าได้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

9. นำแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาปรับปรุงข้อความและภาษาที่ยังไม่ชัดเจนได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมครูด้านบทบาทของผู้สอนข้อ 1, ข้อ 3 ข้อ 6 และข้อ 9 พฤติกรรมครูด้านสื่อการเรียนการสอน ข้อ 1 พฤติกรรมครูในด้านการวัดผลประเมินผลข้อ 8 โดยปรับปรุงภาษาให้ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับคุรระดับก่อนประถมศึกษา และปรับปรุงรูปแบบของแบบสังเกตก่อนนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย มีผู้สังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยดังนี้ เป็นบุคคลที่มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศในระดับอนุบาลไม่น้อยกว่า 5 ปี

1. ก่อนดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยได้ชี้แจงและสร้างข้อตกลงกันถึงวิธีการสังเกตและการให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ โดยสลับวัน เวลา ดังในตาราง

กำหนดการศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัน/เวลา สัปดาห์	จันทร์ 8.30-11.30น.	พุธ 8.30-11.30น.	ศุกร์ 8.30-11.30น.
1	ร.ร.เทศบาลวัดแม่นางปลื้ม อ.1/2	ร.ร.เทศบาลวัดแม่นางปลื้ม อ.2/1	ร.ร.เทศบาลวัดแม่นางปลื้ม อ.2/2
2	ร.ร.เทศบาลวัดเขยีน อ.1/1	ร.ร.เทศบาลวัดเขยีน อ.1/2	ร.ร.เทศบาลวัดเขยีน อ.2/1
3	ร.ร.เทศบาลวัดเขยีน อ.2/2	ร.ร.เทศบาลป้อมเพชร อ.1/1	ร.ร.เทศบาลป้อมเพชร อ.1/2
4	ร.ร.เทศบาลป้อมเพชร อ.2/1	ร.ร.เทศบาลป้อมเพชร อ.2/2	ร.ร.เทศบาลสรรพสามิตบำรุง อ.1/1
5	ร.ร.เทศบาลสรรพสามิตบำรุง อ.1/2	ร.ร.เทศบาลสรรพสามิตบำรุง อ.2/1	ร.ร.เทศบาลสรรพสามิตบำรุง อ.2/2
6	ร.ร.เทศบาลวัดรัตนชัย อ.2/1	ร.ร.เทศบาลวัดรัตนชัย อ.1/1	ร.ร.เทศบาลวัดป่าโค อ.1/1
7	ร.ร.เทศบาลวัดป่าโค อ.2/1	ร.ร.เทศบาลวัดตองปุ อ.1/1	ร.ร.เทศบาลวัดตองปุ อ.2/1
8	ร.ร.เทศบาลวัดศาลาปูน อ.1/1	ร.ร.เทศบาลวัดศาลาปูน อ.2/1	

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาและแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือวิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็น และอธิบายโดยให้เหตุผลทางวิชาการและทฤษฎีต่างๆ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 198-199) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาอธิบายว่า เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันอย่างไร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงของพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการหาค่าความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาในแบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC : Index of item Objective Congruence (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{โดยใช้สูตร} \quad IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมรวมกับจุดประสงค์
 N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock.1996 :256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum I R_{1kn} - R_{2kn} I}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ R_{1kn}, R_{2kn} แทน ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
 N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
 K แทน จำนวนข้อย่อย
 I แทน จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3, 4, 5)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือวิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล จาก พฤติกรรมที่สังเกตเห็น และอธิบายโดยให้เหตุผลทางวิชาการและทฤษฎีต่างๆ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 198-199) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาอธิบายว่า เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกันอย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของโรงเรียนในสังกัด เทศบาลนครนครศรีอยุธยาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ผลการศึกษามี รายละเอียดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ภูมิหลังของกลุ่มศึกษาของครูอนุบาลสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา
2. พฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน 4 ด้านดังนี้
 - 2.1 พฤติกรรมด้านบทบาทของครูผู้สอน
 - 2.2 พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 2.3 พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
 - 2.4 พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

ในการศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา จำนวน 23 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและจดบันทึกการสังเกตพร้อมทั้งบันทึกภาพด้วยกล้องวีดีโอด้วยตัวผู้วิจัยเอง ปรากฏผลเป็นดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลังของกลุ่มศึกษาของครูอนุบาลโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปรากฏดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ภูมิหลังของกลุ่มศึกษาของครูอนุบาลโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของครูอนุบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา จำแนกตาม อายุ วุฒิ
ประสบการณ์ ในการทำงาน ระดับชั้นที่สอน และการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษา

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
1. 21 –30 ปี	3	13.04
2. 31 – 40 ปี	10	43.48
3. 41 ปีขึ้นไป	10	43.48
รวม	23	100.00
วุฒิการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	13.04
2. ปริญญาตรี	20	86.96
3. สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	23	100.00
สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
1. ปฐมวัย	3	13.04
2. ประถมศึกษา	6	26.09
3. อื่น ๆ	14	60.87
รวม		
ประสบการณ์ในการสอน		
1. 1 – 2 ปี	4	17.39
2. 3 – 4 ปี	2	8.70
3. 5 ปีขึ้นไป	17	73.91
รวม	23	100.00
ระดับชั้นที่สอน		
1. อนุบาล 1	10	43.38
2. อนุบาล 2	12	52.17
3. สอนทั้งอนุบาล 1 และ อนุบาล 2	1	4.35
รวม	23	100.00
การอบรมความรู้เกี่ยวกับ การ จัดการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษา		
1. เคยเข้ารับการอบรม	22	95.65
2. ไม่เคยเข้ารับการอบรม	1	4.35
รวม	23	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ครูอนุบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 23 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 31 –40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 43.48 เท่ากัน) มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 86.96) โดยจบในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 13.04) มีประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล 5 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 73.91) สอนในระดับชั้นอนุบาล 2 (ร้อยละ 52.17) และเคยอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (ร้อยละ 95.65)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปรากฏดังตาราง 2 - 5

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านบทบาทของผู้สอน

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านบทบาทของผู้สอน	การแสดงพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบตามขั้นตอน				
	มีการจัดทำแผนการสอน	14	60.87	9	39.13
	มีการจัดทำ/เตรียมสื่อ , อุปกรณ์การสอน	13	56.52	10	43.48
	มีการจัดทำ/จัดหา/เตรียมเอกสารประกอบการสอน	17	73.91	6	26.09
2	ครูกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรมครอบคลุมพัฒนาการ				
	ด้านร่างกาย	22	95.65	1	4.35
	ด้านสังคม	21	95.66	1	4.35
	ด้านอารมณ์/จิตใจ	22	1.30	2	8.70
	ด้านสติปัญญา	22	95.65	1	4.35
3	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์				
	ครูให้นักเรียนได้เสนอความต้องการหรือจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม	0	0	23	100
	ครูให้นักเรียนได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรม / รูปแบบการจัดกิจกรรม	0	0	23	100
	ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวนักเรียนเอง	8	34.78	15	65.22
	ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	15	65.22	8	34.78
	ครูใช้คำพูด คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตอบสนอง ความคิดเห็น	18	78.26	5	21.74
	ครูส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกอยู่เสมอ	14	60.87	9	39.13

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านบทบาทของผู้สอน	การแสดงพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4	ครูกระตุ้น/ จูงใจให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตกระตุ้นหรือรื้อฟื้นและเรียนรู้ด้วยตนเอง				
	ครูเห็นผู้คอยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม	16	69.57	7	30.43
	ครูเป็นผู้ช่วยเหลือชี้แนะเมื่อนักเรียนต้องการมากกว่าเป็นผู้ออกคำสั่ง	10	43.47	13	56.52
	ครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	12	52.17	11	47.83
5	ครูใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย				
	เทคนิคการเล่าข่าว เหตุการณ์	3	13.04	20	86.96
	เทคนิคการเล่านิทาน	0	0	23	100
	เทคนิคการใช้คำคล้องจอง	13	56.52	10	43.78
	เทคนิคการทดลอง	0	0	23	100
	เทคนิคการอภิปรายและสนทนา	5	21.74	18	78.26
	เทคนิคการใช้เกม	2	8.70	21	91.30
	เทคนิคการใช้คำถาม	11	47.83	12	52.17
	เทคนิคการสาธิต	2	8.70	21	91.30
	เทคนิคการศึกษานอกสถานที่	1	4.35	22	95.65
	เทคนิคกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	0	0	23	100
	เทคนิคบทบาทสมมติ	0	0	23	100
6	ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยคำนึง				
	ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	16	69.57	7	30.43
	ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามความสนใจ	7	30.43	16	69.57
	ครูใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาของเด็กในการจัดกิจกรรม	13	56.52	10	43.48
7	ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย				
	ภายในห้องเรียน	22	95.65	1	4.35
	ภายนอกห้องเรียน	2	8.70	21	91.30
	ชุมชน	0	0	23	100
	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	23	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านบทบาทของผู้สอน	การแสดงพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8	ครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ				
	วอลดอร์ฟ	0	0	23	100
	Montessori	0	0	23	100
	Whole Language (WL)	0	0	23	100
	Neo - Humanist Education (นีโอฮิวแมนนิส)	0	0	23	100
	Project Approach	0	0	23	100
	Reggio Emilia	0	0	23	100
	High Scope	0	0	23	100
	Constructivism	0	0	23	100
	การเรียนการสอนแคทส์ CATS	0	0	23	100
	การเรียนรู้แบบ 4 MAT	0	0	23	100
	CIPPA – Story Model	0	0	23	100
	แบบโครงการ	4	17.29	19	82.61
	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	0	0	23	100
9	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุข				
	ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม	17	73.91	6	26.09
	ครูอยู่ใกล้ชิดนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม	14	60.87	9	39.13
	ครูสอบถาม / พุดคุย การทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างทั่วถึง	16	69.57	7	30.43
	ครูยิ้มแย้มร่าเริงแจ่มใส	21	91.30	2	8.70
	นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส	20	86.96	3	13.04

จากตาราง 2 พฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านบทบาทของครูผู้สอน พบว่า

- ครูมีการวางแผนการสอนและเตรียมการสอนพร้อมทั้งสื่อและอุปกรณ์รวมทั้งเอกสารที่ใช้ประกอบการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ
- ครูกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรมส่วนใหญ่จะครอบคลุมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาของนักเรียน
- ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ ครูใช้คำพูด คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตอบ แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 78.26) และพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏ คือครูให้นักเรียนได้เสนอความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพร้อมทั้งครูให้นักเรียนได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรม/ รูปแบบการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 100)

- ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม (ร้อยละ 69.57) รองลงมาคือ ครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (ร้อยละ 52.17) และครูเป็นผู้ช่วยเหลือชี้แนะเมื่อนักเรียนต้องการมากกว่าเป็นผู้ออกคำสั่ง (ร้อยละ 43.47)

- ครูใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นเทคนิคการใช้คำคล้องจอง (ร้อยละ 56.52) กับเทคนิคการใช้คำถาม (ร้อยละ 47.82) รองลงมา คือ เทคนิคการอภิปรายและสนทนา (ร้อยละ 21.74) เทคนิคการเล่าข่าว เหตุการณ์ (ร้อยละ 13.04) เทคนิคการสาธิต (ร้อยละ 8.70) เทคนิคการศึกษาจากสถานที่ (ร้อยละ 4.35) ส่วนเทคนิคที่ไม่มีการนำมาปฏิบัติเลย คือ เทคนิคกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 0) กับเทคนิคบทบาทสมมติ (ร้อยละ 0)

- ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยคำนึง ส่วนใหญ่ครูจะจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน (ร้อยละ 69.57) รองลงมา คือ ครูใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาในการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 56.52) และน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมตามความสนใจ (ร้อยละ 30.43)

- ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ ส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน (ร้อยละ 95.65) ส่วนแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนมีเพียง (ร้อยละ 8.70) และแหล่งการเรียนรู้ที่ครูไม่ได้ใช้เลย คือ แหล่งการเรียนรู้ชุมชน (ร้อยละ 0) กับแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 0)

- ครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ จากการสังเกต พบเพียงรูปแบบเดียว คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ (ร้อยละ 17.29) ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ปรากฏ เช่น วอลดด์อฟ , Montessori , Whole Language (WL) , Neo – Humanist Education (นีโอฮิวแมนนิส) , Project Approach , Reggio Emilia , High Scope , Constructivism , การเรียนการสอนแคทส์ CATS , CIPPA - Story Model , และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 100)

- ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่วนใหญ่แล้วครูยิ้มแย้ม ร่าเริง แจ่มใสในการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 91.30) นักเรียนมีความร่าเริง แจ่มใส (ร้อยละ 86.96) รองลงมาคือ ครูมีความกระตือรือร้นสนใจในการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 73.91) ครูสอบถาม / พุดคุยการทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 69.57) และครูอย่าใกล้นักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม (ร้อยละ 60.81)

จากการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านบทบาทของผู้สอนโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย พบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดังนี้

1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยครูจะใช้คำพูด คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตอบ แสดงความคิดเห็นส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกอยู่เสมอ และครูส่วนใหญ่จะไม่ให้นักเรียนเสนอความต้องการหรือกำหนดจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและครูจะไม่ให้นักเรียนได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรมหรือรูปแบบการจัดกิจกรรม

2. ครูจะกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตกระตือรือร้นและเรียนรู้ด้วยตนเองพร้อมทั้งให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแต่ไม่ทั่วถึงนักเรียนทุกคนในบางกิจกรรม

3. ครูใช้เทคนิคที่ซ้ำ ๆ กัน เช่น เทคนิคการใช้คำคล้องจอง ซึ่งคำคล้องจองที่นำมาให้นักเรียนท่องจะเป็นคำคล้องจองที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มคำคล้องจองใหม่ ๆ เข้ามา และเทคนิคการใช้คำถาม จะเป็นในรูปแบบที่ให้นักเรียนทายอะไรเอ่ย ส่วนใหญ่จะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนเป็นคำถามนำเข้าสู่บทเรียน สำหรับเทคนิคที่ครูไม่นำมาใช้คือ เทคนิคการทดลอง เทคนิคกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเทคนิคบทบาทสมมติ

4. ครูจะใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในห้องเรียน ซึ่งในบางโรงเรียนจะมีศูนย์การเรียนรู้ไว้ให้นักเรียนอยู่ภายในห้องเรียนส่วนการใช้แหล่งการเรียนรู้จากชุมชนกับแหล่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูจะนำมาใช้ภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยจะจัดทำในรูปแบบของโครงการของโรงเรียน หรือนำนักเรียนไปทัศนศึกษา

5. ครูมีการนำนวัตกรรมมาใช้เพียงรูปแบบเดียว คือ การเรียนการสอนแบบโครงการ ส่วนนวัตกรรมอื่น ๆ ครูส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจ จึงไม่มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาใช้

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ในด้านสื่อการเรียนการสอน

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านสื่อการเรียนการสอน	การแสดงพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ครูมีการออกแบบสื่อสำหรับนักเรียน	5	21.74	18	78.26
2	ครูมีการพัฒนาสื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน	3	13.04	20	86.95
3	ครูมีการเลือกใช้สื่อตามเนื้อหาของกิจกรรม	12	52.17	11	47.83
4	ครูเลือกใช้สื่อตามวัยของนักเรียน	11	47.83	12	52.17
5	ครูใช้สื่อและเครื่องเล่นที่หลากหลาย				
	ประเภทบล็อค	18	78.26	5	21.74
	ประเภทเครื่องเล่นสัมผัส	19	82.61	4	17.39
	ประเภทเกมการศึกษา	13	56.52	10	43.48
	ประเภทฝึกทักษะการเคลื่อนไหว	5	21.74	18	78.26
	ประเภทหนังสือ	15	65.22	8	34.78
	ประเภทหุ่น	3	13.04	20	86.96
	ประเภทศิลปะสร้างสรรค์	22	95.65	1	4.35
	ประเภทฝึกทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์	0	0	23	100
	ประเภทเพลงและดนตรี	9	39.13	14	60.87
	ประเภทเครื่องเล่นบทบาทสมมุติ	3	13.04	20	86.96
6	ครูใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	8	34.78	15	65.22
7	ครูมีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า	10	43.48	13	56.52
8	ครูมีการดูแลรักษาสื่อให้ใช้ได้ตลอดเวลา	4	17.39	19	82.61
9	ครูให้นักเรียน เรียนรู้จากสื่ออย่างทั่วถึง	11	47.83	12	52.17
10	ครูมีการประเมินผลการใช้สื่อ	2	8.70	21	91.30

จากตาราง 3 พฤติกรรมของครูด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่า

- ครูมีการเลือกใช้สื่อตามเนื้อหาของกิจกรรม (ร้อยละ 52.17) และครูเลือกใช้สื่อตามวัยของนักเรียน (ร้อยละ 47.83) ส่วนพฤติกรรมที่พบน้อย คือ ครูมีการออกแบบสื่อสำหรับนักเรียน (ร้อยละ 21.74) และครูมีการพัฒนาสื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน (ร้อยละ 13.04)
- ครูมีการใช้สื่อ และเครื่องเล่นที่หลากหลายนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะเป็นสื่อประเภทศิลปะสร้างสรรค์ (ร้อยละ 95.65) สื่อประเภทเครื่องเล่นสัมผัส (ร้อยละ 82.61) สื่อประเภทบล็อค (ร้อยละ 78.26) และสื่อประเภทหนังสือ (ร้อยละ 65.22) ส่วนสื่อและเครื่องเล่นที่ครูนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนน้อย คือ สื่อประเภทเพลงและดนตรี (ร้อยละ 39.13) สื่อประเภทฝึกทักษะการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 21.74) รองลงมา คือ สื่อประเภทหุ่น และประเภทเครื่องเล่นบทบาทสมมุติ เท่ากันคือ (ร้อยละ 13.04) สื่อที่

ไม่ปรากฏว่ามีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเลย ได้แก่ สื่อประเภทฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 100.00)

- ครูให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสื่ออย่างทั่วถึง (ร้อยละ 47.83) รองลงมาคือ ครูมีการเตรียมสื่อการสอนไว้ล่วงหน้า (ร้อยละ 43.48) ส่วนพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นน้อยที่สุด คือ ครูมีการดูแลรักษาสื่อให้ใช้ได้ ตลอดเวลา (ร้อยละ 17.39) กับ ครูมีการประเมินผลการใช้สื่อ (ร้อยละ 8.70)

จากการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านสื่อการเรียนการสอนโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย พบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดังนี้

1. สื่อที่ครูนำมาใช้ไม่ค่อยมีความหลากหลาย จะเป็นสื่อสำเร็จรูป เช่น แผ่นภาพโปสเตอร์ ตัวการ์ตูน ตัวสัตว์ต่าง ๆ ที่ทำมาจากแผ่นยางพารา มีครูส่วนน้อยที่มีการนำของจริงมาใช้เป็นสื่อ

2. ครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นสื่อตามความสนใจและขณะที่เด็กเล่นครูจะไม่มีมีการประเมินผลการใช้สื่อจากการเล่นของเด็ก

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ในด้านการวัดผลประเมินผล

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านการวัดผลประเมินผล	การแสดงผลพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	วัดและประเมินผลการพัฒนาการของเด็กไปพร้อม ๆ กับ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในรูปแบบ รายบุคคล ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	23 3 0	100 13.04 0	0 20 23	0 86.96 100
2	ครูใช้วิธีการประเมินพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและ สอดคล้องกับสภาพจิตของการเรียนรู้โดย การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การบันทึกคำพูด การบันทึกพฤติกรรม ตรวจผลงานของผู้เรียน	23 22 21 7 5 23	100 95.65 91.30 30.43 21.74 100	0 1 2 16 18 0	0 4.35 8.70 69.57 78.26 0
3	ครูเปิดโอกาสในการประเมินผลพัฒนาการโดย ตนเอง เพื่อน ผู้ปกครอง	3 0 0	13.04 0 0	20 23 23	86.96 100 100
4	ครูมีการประเมินผลเด็กตาม ... ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสติปัญญา	23 23 23 23	100 100 100 100	0 0 0 0	0 0 0 0
5	ครูนำผลการประเมินของนักเรียนไปใช้ปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนของผู้เรียน	20	86.96	3	13.04
6	ครูใช้วิธีการสังเกต และเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กในการ ประกอบการประเมินอย่างสม่ำเสมอ	0	0	23	100
7	ครูตรวจผลงานของนักเรียนอย่างละเอียดและใช้ ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่องเป็นรายบุคคล	0	0	23	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านการวัดผลประเมินผล	การแสดงผลพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8	ครูมีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม	1	4.35	22	95.65

จากตาราง 4 พฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า

- ครูวัดผลและประเมินผลพัฒนาการของเด็ก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการวัดผลและประเมินผลแบบรายบุคคล (ร้อยละ 100) และใช้วิธีการประเมินจากการสังเกต (ร้อยละ 100) รองลงมาใช้วิธีการประเมินจากการสัมภาษณ์ (ร้อยละ 91.30) กับใช้วิธีการประเมินจากแบบทดสอบ (ร้อยละ 91.30) ส่วนรูปแบบการวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็กที่ครูไม่ได้ปฏิบัติเลย คือ รูปแบบการวัดและการประเมินผลพัฒนาการของเด็กระหว่างกลุ่ม (ร้อยละ 100) ส่วนวิธีการประเมินพัฒนาการที่พบน้อย คือ การบันทึกคำพูด (ร้อยละ 30.43) และน้อยที่สุด คือ วิธีการบันทึกพฤติกรรม (ร้อยละ 21.74)

- ครูเปิดโอกาสในการประเมินผลพัฒนาการโดยตนเอง (ร้อยละ 13.04) ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏว่าครูเปิดโอกาสให้เพื่อนและผู้ปกครองประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน (ร้อยละ 100)

- ครูมีประเมินผลเด็กตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสติปัญญา (ร้อยละ 100)

- ครูมีพฤติกรรมการวัดผลประเมินผลโดยครูนำผลการประเมินของนักเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน (ร้อยละ 86.96) พฤติกรรมที่ปรากฏน้อยมาก คือ ครูมีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 4.34) และพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏเลย คือ ครูตรวจผลงานของนักเรียนแล้วให้ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่องเป็นรายบุคคล (ร้อยละ 100)

จากการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านการวัดผลประเมินผล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย พบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดังนี้

1. ครูจะใช้รูปแบบในการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนทางด้านสติปัญญา เพียงรูปแบบเดียวคือแบบทดสอบ (ข้อสอบปลายภาคเรียน) พร้อมทั้งแบ่งเป็นแบบทดสอบรายวิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาศิลปะ และวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2. ในการตรวจผลงาน ของนักเรียน ครูจะใช้เป็นการตรวจที่มีการให้แรงเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นรูปจำนวนดาว ☆ จาก 4 ดาว จนถึง 1 ดาว หรือเป็นรูปหน้าคนที่แสดงถึงความรู้สึกต่าง ๆ ของผลงาน คือ 😊 ดีมาก 😐 พยายามอีก 😞 ต้องปรับปรุง แต่จะไม่มีให้ข้อเสนอแนะหรือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

ที่	พฤติกรรมของครู ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน	การสังเกตพฤติกรรม			
		ปรากฏ		ไม่ปรากฏ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ครูมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กโดย				
	การโอบกอด	17	73.91	6	26.09
	พูดจาไพเราะ	23	100	0	0
	ยิ้มแย้มแจ่มใส	23	100	0	0
	การชมเชย	20	86.96	3	13.04
	ครูร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทุกครั้ง	19	82.61	4	17.39
	ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	21	91.30	2	8.70
	ครูคอยให้คำปรึกษานักเรียน	19	82.61	4	17.39
	ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	18	78.26	5	21.73
	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ของตนเอง	19	82.31	4	17.39
	ครูสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรม	17	73.91	6	26.09
	ครูให้ความสนใจอย่างทั่วถึง	11	47.83	12	52.17
	ครูรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมของ นักเรียนด้วยวาจาและท่าทาง	19	82.61	4	17.39

จากตาราง 5 พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนการสังเกตด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า

ครูมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับนักเรียนด้านต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ ครูพูดจาไพเราะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส (ร้อยละ 100) ครูให้ความเป็นกันเอง (ร้อยละ 91.30) มีการชมเชย (ร้อยละ 86.96) รองลงมาคือ ครูร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทุกครั้ง ครูคอยให้คำปรึกษานักเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองและครูรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวาจา และท่าทาง (ร้อยละ 82.61) ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา โอบกอดเด็ก (ร้อยละ 78.26) และปฏิสัมพันธ์ของครูที่พบน้อยที่สุดคือ ครูให้ความสนใจอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 47.83)

จากการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย พบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ครูมีพฤติกรรมดังนี้

ครูส่วนน้อยให้ความสนใจนักเรียนยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนที่มากเกินไป และนักเรียนที่น้อยอยู่ไกลคุณครู

ครูส่วนน้อยที่มักใช้วาจาพูดเปรียบเทียบกับเด็กที่ดีกว่า หรือ พูดจากระทบกับนักเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี มุ่งศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล และพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน กลุ่มที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มครูโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ระดับชั้น อนุบาล 1 จำนวน 11 ห้องเรียน และระดับชั้นอนุบาล 2 จำนวน 12 ห้องเรียน ศึกษาประชากรทั้งหมดจำนวน 23 คน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน 4 ด้านดังนี้

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของผู้สอน
2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล
4. พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัยและนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนอกจากนี้ยังใช้เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางด้านพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 1 – 2 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนครู 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษาเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นที่สอน จำนวนนักเรียนที่ดูแล และการได้รับอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2. แบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ซึ่งประกอบด้วยกรอบในการสังเกตดังนี้

1. ด้านบทบาทของครูผู้สอน
2. ด้านสื่อการเรียนการสอน
3. ด้านการวัดผลประเมินผล
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction)

คือวิธีการตีความสร้างข้อสรุป ข้อมูล จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็น และอธิบายโดยใช้เหตุผลทางวิชาการและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาใช้อธิบายความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครู อนุบาล ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ใน 4 ด้าน ได้แก่ด้านบทบาทของครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของครูผู้สอน ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร นครศรีอยุธยา พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบถ้วนตามขั้นตอน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรมครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และด้านสติปัญญา โดยการจัดกิจกรรมของครูไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ซึ่งส่วนใหญ่ในการปฏิบัติกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ให้ ครูจะเป็นผู้ควบคุมดูแลนักเรียน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ครูจะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนออกมาอย่างอิสระเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกอยู่เสมอ การใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมที่พบได้แก่ เทคนิคการใช้คำคล้องจอง เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคในการจัดกิจกรรมที่พบเป็นส่วนน้อย ได้แก่ เทคนิคการอภิปรายและสนทนา เทคนิคการสาธิต เทคนิคการใช้เกม และเทคนิคการศึกษานอกสถานที่ เทคนิคการสอนที่ไม่พบเลยในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ได้แก่ เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิคการทดลอง เทคนิคกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเทคนิคบทบาทสมมติ แหล่งเรียนรู้ที่ครูใช้ได้แก่ การเรียนรู้ภายในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ที่ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูอนุบาลไม่มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ ครูมีความสุขในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยสังเกตจากความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม การอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนเมื่อนักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมมีการสอบถามพูดคุยกับนักเรียนอย่างทั่วถึงและยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใสในการทำกิจกรรม

2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูมีการออกแบบสื่อ และพัฒนาสื่อการเรียน การสอน สำหรับนักเรียนเป็นส่วนน้อย มีการเลือกใช้สื่อตามเนื้อหาของกิจกรรม แต่ไม่ค่อยคำนึงถึงวัยของ ผู้เรียน สื่อและของเล่นที่ครูอนุบาลเลือกใช้เป็นส่วนใหญ่ได้แก่ สื่อประเภทศิลปะสร้างสรรค์ ประเภทเครื่องเล่น สัมผัส ประเภทบล็อก ประเภทหนังสือ และประเภทเกมการศึกษา สื่อที่พบว่ามีการใช้น้อยได้แก่ สื่อประเภทหุ่น สื่อประเภทฝึกทักษะการเคลื่อนไหว สื่อประเภทเพลงและดนตรี และเครื่องเล่นบทบาทสมมติ สื่อที่พบว่าไม่มีการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ให้กับผู้เรียนเลยได้แก่ สื่อประเภทฝึก

ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ครูมีพฤติกรรมการใช้สื่อและกิจกรรมในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน เนื่องจากว่าสื่อและอุปกรณ์ไม่ได้มีการเตรียมความ พร้อมไว้ล่วงหน้า อีกทั้งยังขาดการดูแลรักษาและเรียนรู้จากการใช้สื่อให้อยู่ในสภาพดี สามารถใช้งานได้ตลอด เวลา หลังจากมีการนำสื่อไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรมแล้ว ครูยังขาดการประเมินผลการใช้สื่อหลังจากที่ได้มีการนำสื่อไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรม

3. พฤติกรรมด้านวัดผลประเมินผล พบว่า ครูมีการวัดผลประเมินพัฒนาการของเด็กไป พร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในรูปแบบเป็นรายบุคคล ส่วนประเมินผลภายในกลุ่มมีการ ประเมินบ้างเล็กน้อย ไม่ปรากฏว่ามีการประเมินการประเมินระหว่างกลุ่ม ครูมีวิธีการประเมินพัฒนาการ เหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริงของการเรียนรู้โดย การสังเกต กับการตรวจผลงานของผู้เรียน การสัมภาษณ์ การทดสอบ ส่วนวิธีการอื่นที่พบน้อยได้แก่ การบันทึกคำพูดและการบันทึก พฤติกรรมของ ผู้เรียน ครูไม่เปิดโอกาสในการประเมินผลพัฒนาการให้กับตัวนักเรียนเอง เพื่อน และผู้ปกครอง ครูจะทำการ ประเมินผลผู้เรียนเองโดยประเมินครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ และ ด้านสติปัญญา ครูมีการนำผลการประเมินของนักเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียนเป็น ส่วนน้อย และ ไม่ปรากฏว่าครูมีการตรวจผลงานของผู้เรียนอย่างละเอียดและใช้ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่อง ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และครูไม่มีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม

4. พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับนักเรียนโดย มีการพูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใสมีการชมเชยนักเรียนและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง คอยให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนที่มีปัญหาสร้างแรงจูงใจในการจัด กิจกรรม และคอยให้คำปรึกษานักเรียนรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวาจาและท่าทางที่ เป็นมิตร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านบทบาทของครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียนนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านบทบาทของครูผู้สอน ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร นครศรีอยุธยา พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ ให้ โดยเตรียมการสอนไว้ ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบถ้วนตามขั้นตอน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในแต่ละ กิจกรรมครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และด้านสติปัญญา ครูจะเป็นผู้ควบคุมดูแลนักเรียน มีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนออก มาอย่างอิสระ มีการใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมแต่ไม่ค่อยมีความหลากหลายจะเป็นเทคนิคที่ใช้เป็นประจำ ได้แก่ เทคนิคการใช้คำคล้องจอง เทคนิคการใช้คำถาม แหล่งเรียนรู้ที่ครูใช้ได้แก่ การเรียนรู้ภายในห้อง เรียน แหล่งเรียนรู้ที่ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่ง สอดคล้องกับอัญชลี ไสยวรรณ (2543 : 3) ได้กล่าวว่าจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ควร ดำเนินการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งร่าง กาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ในลักษณะการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเสรี จัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด การจัดตารางกิจกรรมประจำวันเป็นช่วงเวลาสั้นๆ และจัด

กิจกรรมที่เน้นหนักเบาสลับกัน การดำเนินกิจกรรม จะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทาง ด้านต่าง ๆ จัดการประเมินผลที่สอดคล้องกับพัฒนาการและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และครูอนุบาลส่วนน้อย ที่เลือกนวัตกรรมการเรียนการสอน มาปรับใช้บางส่วน หรือบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียน

2. พฤติกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนจากการสังเกต พบว่า งบประมาณที่โรงเรียนได้รับ จากการ จัดสรรของรัฐไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่สนับสนุนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนเสริม ประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางครั้งสื่อการเรียนการสอนที่นำมาประกอบกิจกรรมได้มาจากการซื้อ สื่อสำเร็จรูปที่มีขายอยู่ตามท้องตลาด ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัย ร่างกาย และทางสติปัญญาของผู้เรียน ไม่ก่อให้เกิดความสนใจ ไม่เข้าใจผู้เรียนให้อยากเรียนรู้อยากสัมผัส บางครั้งคุณภาพของสื่อที่หามาได้ในราคาถูกต่ำ มักจะมีคุณภาพต่ำตามราคาการเรียนการสอนจึงไม่ราบรื่นจากการสังเกตพบว่าครูแก้ปัญหาโดยการจัดทำ สื่อต่าง ๆ จากเศษวัสดุและอุปกรณ์เท่าที่มีพอจะหาได้ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ชาวหา (2533 :17) กล่าวว่า การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในการเรียนการสอน นอกจากจะคำนึงถึงประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาในเรื่องของการลงทุนที่คุ้มค่าทั้งทางด้านทุนทรัพย์ แรงงานและระยะเวลาในการใช้งาน สื่อการเรียนบางชนิดอาจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง แต่ต้องอาศัยทุนทรัพย์มากในขณะที่เราสามารถ พิจารณานำสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่นมาทดแทนได้ โดยมีผลัดทดแทนกันแต่ประหยัดกว่า ก็ควรได้เลือกนำ สื่อชนิดที่ประหยัดกว่ามาใช้หรือถ้าสื่อการเรียนนั้นอาจต้องใช้ทุนทรัพย์สูงก็จริง แต่คงทนถาวร สามารถใช้ ต่อเนื่องกันในระยะเวลานาน เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อการเรียนชนิดที่มีราคาถูกแต่ใช้เพียงครั้งสองครั้งก็ ขาดรวดเร็วหาย ซึ่งอาจจะทำให้ต้องสูญเสียทุนทรัพย์มากกว่าสื่อที่คงทนถาวรแต่มีราคาแพงกว่า ก็ควร พิจารณาเลือกสื่อที่คุ้มค่าที่สุด

3. พฤติกรรมด้านการวัดผลประเมินผล จากการสังเกตพบว่าการวัดผลประเมินผลของครูในการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูจะทำการประเมินผลผู้เรียนเองโดยประเมิน ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสติปัญญา โดยครูใช้แบบประเมิน ของกระทรวงมหาดไทยที่จัดไว้ให้ ได้แก่ เอกสาร ป.01 , ป.02 และสมุดบันทึกประจำตัว ครูมีการวัดผล ประเมินผลงานของผู้เรียนโดยดูจากพัฒนาการของผู้เรียนทั้งนี้วิธีการที่ครูนำมาใช้ในการวัดผลประเมินผลของ ผู้เรียนนั้นครูผู้สอนได้พยายามใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดผลประเมินผลของผู้เรียน เพื่อให้ได้ผลตรง ตามสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 :151) กล่าวไว้ว่า ครูควรมี หน้าที่ประเมินพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งครูควรเข้าใจตัวเด็กจากการมีส่วนร่วมสังเกตพฤติกรรม และจากการประเมินผลอย่างเป็นทางการ โดยใช้แบบทดสอบ หรือโดยอาศัยเทคนิควิธีต่างๆ ซึ่งครูควรมี ความรู้ในการทำแบบทดสอบทั้ง จุดมุ่งหมาย วิธีการใช้ และข้อจำกัดต่างๆแบบทดสอบ ทั้งจุดมุ่งหมาย วิธี การใช้ และข้อจำกัดต่างๆ

นอกจากนี้ยังพบว่าครูไม่มีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542:157) กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการเลี้ยง ดูและจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การประเมินตัวครูผู้สอนจะช่วยให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กสามารถปรับปรุงการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนจากการสังเกตพบว่า ครูอนุบาลมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนใน ทุกด้าน ครูมีความพร้อมในการที่จะให้ความอบอุ่นแก่นักเรียนมีความเป็นมิตรกับนักเรียนสามารถให้คำปรึกษา และเป็นพี่พี่กับนักเรียนได้เมื่อผู้เรียนมีปัญหาและสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนร่วมห้องได้อย่างมีความสุข

ครูอนุบาลจะแสดงความห่วงใยผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้เรียนเป็นลูกของครูอนุบาลเอง และสนับสนุนผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรมได้จนประสบความสำเร็จเกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเองซึ่งสอดคล้องกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 110) ครูที่สอนในระดับปฐมวัยมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะต้องมีพฤติกรรมได้ตอบกับ เด็กตลอดเวลาและมีอิทธิพลในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็ก จำเป็นต้องมีคุณลักษณะ พิเศษบางประการ ได้แก่ มีนิสัยรักเด็ก ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี ใจเย็น อุดมคติ ขยัน อดทน ใฝ่หาความรู้ สุขภาพ เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก สุขภาพดี ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล สอนไม่ตรงตามวุฒิ พบว่าจบวิชาเอกทางการศึกษาปฐมวัยเพียง 3 ท่าน
2. ครูอนุบาลมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการสอน และการจัดกิจกรรมของตนเองเป็น อย่างมาก จากการที่ผู้วิจัยไปสังเกตพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่คิดว่าผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลและความ ผิดพลาดของครูผู้สอน ครูผู้สอนจึงไม่ค่อยได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่าที่ควร
3. ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีความรู้ และความเข้าใจในการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่เนื่อง จากครูผู้สอนมีภาระกิจ และงานที่อยู่ในความรับผิดชอบมีมากเวลาจึงถูกแบ่งไปใช้ในการทำงานอื่น ส่วน เรื่องการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนจึงมีเวลาในการเตรียมการจัดกิจกรรมน้อยลงไป
4. จำนวนนักเรียนที่เรียนในแต่ละห้องมีมาก จึงทำให้การจัดกิจกรรมไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ หลากหลาย การดูแลไม่ทั่วถึงครูส่วนใหญ่จึงยังเน้นให้ครูเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
5. ครูอนุบาลบางท่านไม่ได้รับการสนับสนุนให้ไปร่วมอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนและ เทคนิคการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ จึงทำให้กิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย ซ้ำซาก จำเจ จึงไม่มีแนวทางใน การพัฒนาการจัดกิจกรรมของผู้เรียน
6. พื้นที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนมีจำนวนจำกัด
7. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมของเด็กในระดับอนุบาลน้อยเกินไป ยังไม่ค่อยเห็น ความสำคัญของการจัดกิจกรรมในชั้นอนุบาลมากเท่าที่ควร
8. ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กับผู้เรียนน้อยจึงไม่ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของครูที่โรงเรียน
9. การเข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม รูปแบบของการอบรมจะเป็น การบรรยาย อบรมเชิงทฤษฎี โดยขาดการฝึกปฏิบัติจริง และในบางเนื้อหาของการอบรมครูไม่สามารถ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านบทบาทของครูผู้สอน
 - 1.1 ครูผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีโอกาสเข้า ร่วมประชุม อบรม สัมมนา อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อที่ครูอนุบาลจะได้นำเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.2 ครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการในทุกเรื่องที่สอน และการบูรณาการนั้น สามารถให้นักเรียนนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

3.1 ครูผู้สอนควรมีการประยุกต์การใช้สื่อให้สัมพันธ์ได้หลายๆเนื้อหา หรือใช้ได้หลาย ๆ กิจกรรม

3.2 ครูผู้สอนควรเน้นสื่อที่นักเรียนเป็นผู้ใช้มากกว่าสื่อที่ครูเป็นผู้ใช้

3. ด้านการวัดผลประเมินผล

3.1 การวัดผลประเมินผลควรใช้หลาย ๆ วิธีเพื่อที่จะสามารถประเมินผู้เรียนได้ครอบคลุม พัฒนาการของผู้เรียนได้ทุกด้าน

3.2 ควรส่งเสริมให้ครูนำผลที่ได้จากการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการส่งเสริม พัฒนา และ แก้ไขปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.3 ครูผู้สอนควรมีการทบทวนและประเมินผลการเรียนการสอนของตัวครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะนำข้อบกพร่องของครูมาแก้ไขและช่วยในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนได้อย่าง ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

3.4 ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียน เพื่อนระหว่างกลุ่ม และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วน ร่วมในการประเมินผลของตัวนักเรียนด้วย

4. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

4.1 ครูผู้สอนควรปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน และควรเปิดโอกาสให้เด็กทั้งชาย และหญิงได้เข้าร่วมกิจกรรมเท่ากัน

4.2 ครูผู้สอนควรช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มีความสุข ผ่อนคลาย ได้เข้าร่วมการเล่น กิจกรรมต่างๆด้วยความสนใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมแบบ บูรณาการ หรือกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนในระดับ ชั้นอนุบาล

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบของการจัดกิจกรรมกับพฤติกรรมการสอนของครูว่ามีความ สอดคล้องกันหรือไม่

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูกับพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2540). *การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองวิชาการและแผนการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). *การดูแลและให้การศึกษาระดับก่อนประถม
ศึกษา*. กรุงเทพฯ : ลาดพร้าวคุรุสภา.
- กุลชลี องค์ศิริพร. (2524). *ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ (คู่มือฝึกสอน)*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2542). "ผู้นำแนวคิดการศึกษาปฐมวัย," *การศึกษาศาสตร์*. 3(3) : 35-37.
- จักรสิน พิเศษสาทร. (2521). *ทฤษฎี และนักปรัชญาการศึกษาของชาวตะวันตก*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2525). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิสนา แคมมณี. (2539). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลาง*. เอกสารอัดสำเนา.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2535). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครู
ธนบุรี สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ธีระพันธ์ ขวัญตน. (ม.ป.ป.). *ภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานการประถม
ธัญบุรี* เล่มที่ ๑ ณ อัญญา. (2526). "พฤติกรรมครูในการเรียนการสอน," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมการสอนฝ่ายประถมศึกษา*. หน่วยที่ 6 – 10. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์
สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิคม ทาแดง. (2524). "การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 6 – 10. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
กราฟิควาริต.
- นันทา วิทวุฒิกิตต์. (2533). *พฤติกรรมการสอนการใช้ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า*. กรุงเทพฯ :
ดีดี บุคส์โตร์.
- น้อมฤดี จงพูนะ. (2527). *หลักการสอน 2. พระนคร : ก้าวหน้าการพิมพ์*.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2531, กุมภาพันธ์ - 2532, กันยายน). "การสังเกตกลวิธีการสอน คุณภาพของกลวิธี
การสอน และเวลาที่ใช้ในการเรียน:เทคนิคในการนิเทศการศึกษา," *วารสารมัธยมศึกษา*. 2 : 59-77.
- พยุงค์ สุนท. (2531, กันยายน). "การประเมินพฤติกรรมการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,"
สารพัฒนหลักสูตร. หน้า 19-23.
- พร้อมพรรณ อุดมสิน. (2533). *การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ :
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สันลาธน์. (2525). "พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
การสอนภาษาไทย*. หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ไพเราะ พุ่มมัน. (ม.ป.ป.). *การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ*.
หน้า 26 – 52. ม.ป.พ.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2530). "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย," *เอกสารการบรรยายชุดที่ 3*
แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปิญญู สาร. (2522, กรกฎาคม). "ทิศทางการศึกษาของไทยในอนาคต," *นักบริหารการศึกษา*. 2 : 3-6.
- เมธี ปิณฑานนท์. (2525). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542, กันยายน). *การศึกษาปฐมวัย*. หน้า 10. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค
จำกัด.
- (2542, กันยายน). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. หน้า 151. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์
แม็ค จำกัด.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. (2529). *คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2528). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัทศึกษาพร จำกัด.
- ลัดดา นิลมะณี. (2526). "คุณลักษณะและพฤติกรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย," ใน *เอกสารการ*
สอนชุดวิชาพฤติกรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย. เล่ม 2. หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 139 – 187.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิกอาร์ต.
- รุ่งทิวา จักรกร. (2527). *วิธีการสอนทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วรภรณ์ รักวิจัย. (2543, ตุลาคม). "บทบาทครูกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542,"
การศึกษาปฐมวัย. 4(4) : 8 – 10.
- วาสนา ขาวหา. (2533). *สื่อการเรียนการสอน*. หน้า 17 – 18. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : เอส อาร์
พรินติ้ง จำกัด (มหาชน).
- วิไลพร พงษ์ศรีทัศน์. (2533). *ผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนานา
- วีระเดช เชื้อนาม. (2540, กุมภาพันธ์). "เจาะแก่น "Child Centered "," *การจัดการเรียนการสอนโดยยึด*
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คืออะไร. 5(2) : 2-10.
- วันทนี งามะผดุง. (2535). *พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามใน*
ระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรมในวงกลม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์. (2543, มีนาคม). "คลังปมปฏิรูปการเรียนรู้," *สานปฏิรูป*. 3 (1) : 53.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2541, กรกฎาคม). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พ.ศ. 2541,"
การศึกษาปฐมวัย. 2(3) : 25.
- วัฒนาพร ระบุทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 94-96. กรุงเทพฯ : บริษัท
แอล ที เพรส จำกัด.

- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). *แบบอิงเกณฑ์การทดสอบ: แนวและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กีนาวงศ์. (2527). *วิธีสอนทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. (2533). *การศึกษาการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- ประดิษฐ์ อุปรมย์. (2532). "จิตวิทยาเกี่ยวกับผู้สอนในระบบการเรียนการสอน," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน หน่วยที่ 1 – 7*. พิมพ์ครั้งที่ 7. 139-194 .
- _____. (2532). "การสร้างภาพแวดล้อมการเรียนรู้". ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากระบวนการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-5*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายการพิมพ์สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. (2518). *พัฒนาการทางภาษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 8-12*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมจิต สวณไพบูรณ์. (2529). *เอกสารประกอบการสอนเรื่องวิธีสังเกตพฤติกรรมอย่างมีระบบ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2533). *เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2529). *เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2531). *เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา*. หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2535). *หลักการจัดอนุบาลศึกษา*. หน้า 47. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สมบุญ สงวนญาติ. (2534). *เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมปอง ภูวรางกูร. (2525). *การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ สันธะเวชญ์ และจันทิมา พรหมโชติกุล. (2525). "การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาภาษาไทย หน่วยที่ 1 – 8*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สรรัชย์ ศรีสุข. (2530). *การเปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกม* นิทาน และปริศนาคำทายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2531). "การนำหลักสูตรไปใช้," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณกรรมมัธยมศึกษา* หน่วยที่ 1 – 7. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). *เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2531). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.
- อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์. (2538). *ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม* สนทนาโดยการเสริมประสบการณ์คณิตศาสตร์ประกอบสื่อ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อลงกร จันทารมย์. (2526, กุมภาพันธ์). "การสอนที่มีประสิทธิภาพ," *สารพัฒนาหลักสูตร*.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2540). "แนวคิดและกิจกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2540," *ครูสารเทพสตรี*. 1(1) : 82 –88.
- อุทัย เพชรช่วย. (2522, มกราคม). "การให้นักเรียนสอนกันเอง," *มิตรครู*. 27(2) : 24.
- Arishi, A.Y. (1984, July). "A Study of EFL Teacher's Behavior Ln EFL Closes in Saudi Arabia," *Dissertation Abstrscts International*. 46(101) : 90-A.
- Bryant, C.K. and Hungerford, H. R. (1977, Fall). "An Analysis of Strategies for Teaching Environmental Concepts and alues Clarfication in Kindergarten. " *Journal of Dnvironmental Education*. 9(1) : 44-49.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd ed. New York : Mc Graw – Hill.
- Grush, J.E. and Costin, F. (1975, Winter). "The Student as Consumer of The Teaching Process," *American Education Research Journal*. 12 : 55-65.
- Flander, N.A. (1970). *Analysis Teeaching Behavior*. Massachuselt : Addision Wesly.
- Watson, J . and Hill, A. (1984). *A Dictionary of Communication and Media Studies*. London : Sward Arnold (Publishers) Lid.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. ดร.สุรชาติพย์ ไชยรัตน์
โรงเรียนจิระศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สำนักงานการศึกษาเอกชน
3. ดร.ปฐมพงษ์ คุภเลิศ
โรงเรียนจิระศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สำนักงานการศึกษาเอกชน
4. อาจารย์ไพเราะ พุ่มมัน
ศึกษานิเทศก์ 7
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
5. อาจารย์ปิยรัฐ จำเนียรพันธุ์
อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ข
หนังสือติดต่อเพื่อขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

ที่ ทม 1012/ 1317

บัณฑิตวิทยาลัย

75

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ที่ ทบ 1012/13/๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาล คอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ที่ ทม 1012/1320

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาลวัดทองนพบุรณคณิสสร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ที่ ทม 1012/ / 22 /

บัณฑิตวิทยาลัย

79

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาลวัดป่าโค

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางสาวประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ที่ ทม 1012/ 1.3 25 4

บัณฑิตวิทยาลัย

80

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนป้อมเพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์ภากร ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภากร ศรีไพโรจน์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์มือถือ 01-8292921

ที่ ทม 1012/ / 3 2 2

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางศิริประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางศิริประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ที่ ทม 1012/1343

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดเจียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมฯ

เนื่องด้วย นางสาวประภา พินิตตานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา โดยขอให้ครูผู้สอนนักเรียนอนุบาลตอบแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครศรีอยุธยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวประภา พินิตตานนท์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภากรณ์ ะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8292921

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1

แบบสอบถามภูมิหลังของกลุ่มศึกษา

เรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูอนุบาลในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามภูมิหลังนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานภาพของท่านแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

โรงเรียน.....

ระดับชั้น

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....น.

ภาคผนวก ง
แบบสังเกตที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาพฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามรายการด้านซ้ายมือว่า
ปรากฏหรือไม่ปรากฏ

ที่	พฤติกรรมของครู	ประเมิน		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
	<u>ด้านบทบาทของผู้สอน</u>			
1.	ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบตามขั้นตอน ☐ มีการจัดทำแผนการสอน ☐ มีการจัดทำ / เตรียม สื่อ อุปกรณ์การสอน ☐ มีการจัดทำ / จัดหา / เตรียม เอกสารประกอบการสอน			
2.	ครูกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรมครอบคลุมพัฒนาการ ☐ ด้านร่างกาย ☐ ด้านสังคม ☐ ด้านอารมณ์ / จิตใจ ☐ ด้านสติปัญญา			
3.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ☐ ครูให้นักเรียนได้เสนอความต้องการหรือจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ☐ ครูให้นักเรียนได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรม / รูปแบบการจัด กิจกรรม ☐ ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ☐ ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ☐ ครูใช้คำพูด คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตอบแสดงความคิดเห็น ☐ ครูส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกอยู่เสมอ			
4.	ครูกระตุ้น/จูงใจให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตกระตุ้นและเรียนรู้ด้วยตนเอง ☐ ครูเป็นผู้คอยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม ☐ ครูกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียน ☐ ครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือชี้แนะเมื่อนักเรียนต้องการมากกว่าเป็นผู้ออกคำสั่ง ☐ ครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง			

ที่	รายการพฤติกรรม	การแสดงพฤติกรรม		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
5.	ครูใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ☐ เทคนิคการเล่าข่าว เหตุการณ์ ☐ เทคนิคการเล่านิทาน ☐ เทคนิคการใช้คำคล้องจอง ☐ เทคนิคการทดลอง ☐ เทคนิคการอภิปรายและสนทนา ☐ เทคนิคการใช้เกม ☐ เทคนิคการใช้คำถาม ☐ เทคนิคการสาธิต ☐ เทคนิคการศึกษาออกสถานที่ ☐ เทคนิคกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ☐ เทคนิคบทบาทสมมติ			
6.	ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยคำนึง ☐ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ☐ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมตามความสนใจ ☐ ครูใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาของเด็กในการจัดกิจกรรม ☐ ครูจัดกิจกรรมตามพัฒนาการของนักเรียน			
7.	ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ☐ ภายในห้องเรียน ☐ ภายนอกห้องเรียน ☐ ชุมชน ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น			
8.	ครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่างๆ ☐ วอลต์ด็อฟ ☐ Montessori ☐ Whole Language (WL) ☐ Neo-Humanist Education (นีโอฮิวแมนนิส) ☐ Project Approach ☐ Reggio Emilia ☐ High Scope ☐ Construtivism ☐ การเรียนการสอนแคตส์CATS ☐ การเรียนรู้แบบ 4 MAT ☐ CIPPA - Story Model ☐ แบบโครงการ ☐ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์			

ที่	รายการพฤติกรรม	การแสดงผลพฤติกรรม		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
9.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ☐ ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม ☐ ครูอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม ☐ ครูสอบถาม / พูดคุย การทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างทั่วถึง ☐ ครูยิ้มแย้มร่าเริงแจ่มใส ☐ นักเรียนมีความร่าเริง แจ่มใส			

ที่	รายการพฤติกรรม	การแสดงผลพฤติกรรม		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
	<u>ด้านสื่อการเรียนรู้การสอน</u>			
1.	ครูมีการออกแบบสื่อสำหรับนักเรียน			
2.	ครูมีการพัฒนาสื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน			
3.	ครูมีการเลือกใช้สื่อตามเนื้อหาของกิจกรรม			
4.	ครูเลือกใช้สื่อตามวัยของนักเรียน			
5.	ครูใช้สื่อและเครื่องเล่นที่หลากหลาย			
	□ ประเภทบล็อก			
	□ ประเภทเครื่องเล่นสัมผัส			
	□ ประเภทเกมการศึกษา			
	□ ประเภทฝึกทักษะการเคลื่อนไหว			
	□ ประเภทหนังสือ			
	□ ประเภทหุ่น			
	□ ประเภทศิลปะสร้างสรรค์			
	□ ประเภทฝึกทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์			
	□ ประเภทเพลงและดนตรี			
	□ ประเภทเครื่องเล่นบทบาทสมมติ			
6.	ครูใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง			
7.	ครูมีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า			
8.	ครูมีการดูแลรักษาสื่อให้ใช้ได้ตลอดเวลา			
9.	ครูให้นักเรียน เรียนรู้จากสื่ออย่างทั่วถึง			
10.	ครูมีการประเมินผลการใช้สื่อ			

ที่	รายการพฤติกรรม	การแสดงผลพฤติกรรม		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
1.	<u>ด้านการวัดผลประเมินผล</u> ครูวัดและประเมินผลการพัฒนาการของเด็กไปพร้อมๆกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ในรูปแบบ ☐ รายบุคคล ☐ ภายในกลุ่ม ☐ ระหว่างกลุ่ม			
2.	ครูใช้วิธีการประเมินพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริงของการเรียนรู้ โดย ☐ การสังเกต ☐ การสัมภาษณ์ ☐ การทดสอบ ☐ การบันทึกคำพูด ☐ การบันทึกพฤติกรรม ☐ ตรวจผลงานของผู้เรียน			
3.	<u>ครูเปิดโอกาสในการประเมินผลพัฒนาการโดย</u> ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้ปกครอง			
4.	<u>ครูมีการประเมินผลเด็กตาม</u> ☐ ด้านร่างกาย ☐ ด้านสังคม ☐ ด้านอารมณ์จิตใจ ☐ ด้านสติปัญญา			
5.	ครูนำผลการประเมินของนักเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน			
6.	ครูใช้วิธีการสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กในการประกอบการประเมินอย่างสม่ำเสมอ			
7.	ครูตรวจผลงานของนักเรียนอย่างละเอียดและใช้ ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อบกพร่องเป็นรายบุคคล			
8.	ครูมีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม			

ที่	รายการพฤติกรรม	การแสดงพฤติกรรม		
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	หมายเหตุ
1.	ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน			
	ครูมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กทุกคน			
	☐ การโอบกอด			
	☐ พุดจาไพเราะ			
	☐ ยิ้มแย้มแจ่มใส			
	☐ การชมเชย			
	☐ ครูร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทุกครั้ง			
	☐ ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน			
	☐ ครูคอยให้คำปรึกษานักเรียน			
	☐ ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา			
	☐ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง			
	☐ ครูสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรม			
	☐ ครูให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง			
	☐ ครูรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวาจาและท่าทาง			

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางศิริประภา พินิตตานนท์
วันเดือนปีเกิด	11 ธันวาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	34/188 หมู่บ้านบางปะอินธานี ซอย 5 ถนนโรงงานกระดาศ ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนตะพานหิน
พ.ศ. 2535	ค.บ.(วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากสถาบันราชภัฏ พิบูลสงคราม
พ.ศ. 2546	กศ.ม (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ